



Istungidokument

A9-0147/2020

4.9.2020

RAPORT

romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise ja roma päritolu inimeste suhtes Euroopas levinud negatiivsete hoiakute vastu võitlemise kohta
(2020/2011(INI))

Kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Raportöör: Romeo Franz

Arvamuse koostaja (*):

Tomáš Zdechovský, tööhõive- ja sotsiaalkomisjon

(*) Kaasatud komisjon – kodukorra artikkel 57

SISUKORD

	lk
SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE.....	3
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	9
TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKOMISJONI ARVAMUS	27
KULTUURI- JA HARIDUSKOMISJONI ARVAMUS	42
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS	46
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS	55
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS	56

SELETUSKIRI – FAKTIDE JA TÄHELEPANEKUTE KOKKUVÕTE

Menetlus

Raportööri tehti 2019. aasta novembris ülesandeks koostada raport romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise ja roma päritolu inimeste suhtes Euroopas levinud negatiivsete hoiakute vastu võitlemise kohta.

Raportöör on alates raporti koostamise ülesande saamisest kogunud teavet ja tuginenud muu hulgas järgmistele allikatele:

- Euroopa Parlamendi uuringuteenistuse mõjuhinnang romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku kohta;
- Euroopa Komisjoni, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti ning muude asjaomaste institutsioonide ja kodanikuühiskonna organisatsioonide aruanded ja uurimused;
- teabevahetus asjaomaste institutsiooniliste sidusrühmade ja kodanikuühiskonnaga.

Faktide ja tähelepanekute kokkuvõte

Romad on Euroopa suurim etniline vähemus. Hinnanguliselt on romasid Euroopas kokku 10–12 miljonit, kellest umbes 6 miljonit elab ELis ja enamikul on mõne ELi riigi kodakondsus¹. Märkimisväärne osa Euroopa romasid elab nii maa- kui ka linnapiirkondades äärmuslikes oludes ning väga kehvades sotsiaal-majanduslikes tingimustes. Romad seisavad silmitsi diskrimineerimise, sotsiaalse tõrjutuse ja segregatsiooniga, mis üksteist võimendavad. Romade juurdepääs kvaliteetsele haridusele on piiratud, neil on raske tööturule integreeruda ning neid ohustavad sagedamini töötus ja ebakindlad töösuhted, mistõttu neil on väiksem võimalus tööturu kaudu vaesust vähendada ja saavutada sotsiaalne kaasatus. Sellega kaasnevad ka väike sissetulek, piiratud juurdepääs kvaliteetsetele tervishoiuteenustele ning kehvad tervishoiu- ja elutingimused. Need asjaolud põhjustavad omakorda muu elanikkonnaga võrreldes suuremat suremust ja lühemat eeldatavat eluiga, samuti suuremat enneaegse surma riski krooniliste ja mittenakkuslike haiguste (sh vähktõve) tagajärjel².

Euroopa Liidu vähemuste teemalisest teisest uuringust, mille ELi Põhiõiguste Amet avaldas 2016. aastal, selgus, et „*ligikaudu 80 % uuritud romadest elab allpool riigi suhtelise vaesuse piiri; romadest kolmandiku eluruumis puudub veevarustus; roma lastest kolmandik elab leibkonnas, mille liige läks uuringule eelnenud kuu jooksul vähemalt korra magama tühja kõhuga; ja 50 % 6–24aastastest romadest ei käi koolis*“. Seda suundumust kinnitas ELi Põhiõiguste Ameti 2019. aasta uuring romade ja rändlejate kohta, mille kohaselt läks märkimisväärselt palju inimesi ja lapsi uuringule eelnenud kuu jooksul vähemalt korra magama tühja kõhuga ning ligi pooled romad ja rändlejad (45 %) kuues ELi liikmesriigis tundsid end viimase 12 kuu jooksul diskrimineerituna vähemalt ühes eluvaldkonnas, mida uuring käsitles³.

¹ [Euroopa Komisjoni veebisait: „Who are the Roma?“](#).

² „Roma Education in Europe: Practices, policies and politics“, Maja Miskovic (toim.), 2013.

³ ELi Põhiõiguste Ameti 2019. aasta uuring romade ja rändlejate kohta, mis sisaldab valitud olulisemaid tulemusi kuues ELi liikmesriigis, sh Ühendkuningriigis (esialgne kavand; uuring avaldatakse eeldatavalt 2020. aasta

Seda silmas pidades võib järeldada, et romad seisavad silmitsi diskrimineerimisega ja neil puudub teistega võrdne juurdepääs avalikele teenustele⁴.

2011. aastal nõudis Euroopa Komisjon, et välja töötataks romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad. Et tagada mõjusa poliitika rakendamine liikmesriikides, tegi komisjon ettepaneku koostada romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad või kohandada olemasolevaid, nii et need vastaksid ELi romade integreerimise eesmärkidele. Need strateegiad peavad sisaldama sihipäraseid meetmeid ja nende elluviimiseks tuleb tagada piisav rahastus (riiklik, ELi jm). Komisjon pakkus lahendused olemasolevate takistuste kõrvaldamiseks, et ELi rahalisi vahendeid tõhusamalt ära kasutada, ning pani aluse järelevalvemehhanismile.

Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistikuga innustati liikmesriike (ja kandidaatriike ning potentsiaalseid kandidaatriike) rakendama terviklikku lähenemist romade integratsioonile, peavoolustama romade kaasamise poliitiliste, õiguslike ja rahaliste vahendite abil, võtma vastu romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad ning töötama välja koordineerimis-, konsulteerimis- ja järelevalvemehhanismid. Praeguse ELi raamistiku (aastani 2020) eesmärk oli edendada romade võrdset kohtlemist ning nende sotsiaalset ja majanduslikku integratsiooni Euroopa ühiskondadesse. Selles määrati kindlaks ka romade integratsiooni selged eesmärgid, mis olid seotud romade juurdepääsuga haridusele, tööhõivele, tervishoiuteenustele ja eluasemele, ning liikmesriike kutsuti üles neid täitma. Täpsemalt paluti liikmesriikidel:

- tagada, et kõik roma lapsed lõpetaksid põhikooli;
- kaotada vahe romade ja muu elanikkonna tööhõives;
- kaotada vahe romade ja muu elanikkonna tervislikus seisundis;
- kaotada vahe juurdepääsus eluasemele ja avalikele teenustele (vesi, elekter) romade ja muu elanikkonna vahel.

ELi tasandil lõi Euroopa Komisjon koordineerimis- ja konsulteerimisstruktuurid ning -mehhanismid, koondas rahalisi vahendeid ja võttis meetmeid ELi raamistiku eesmärkide elluviimise jälgimiseks. Komisjon süvendas romade integratsiooni teemal liikmesriikidega peetavat dialoogi, eelkõige luues tuvastatud probleemide lahenduste arutamiseks 2012. aasta oktoobris romade integreerimise riiklike kontaktpunktide võrgustiku.

2013. aastal toetati romasid käsitlevat ELi raamistikku nõukogu soovitusel romade tõhusaks integratsiooniks võetavate meetmete kohta⁵. Selles soovitusel võeti fookusesse kaks horisontaalset valdkonda – diskrimineerimisvastased meetmed ja vaesuse vähendamine. Samuti kehtestati sellega alates 2016. aastast liikmesriikidele aastaaruannete esitamise kohustus, mis aitab arendada Euroopa järelevalvesüsteemi. Nõukogu 2016. aasta detsembri järeldused romade integreerimise kiirendamise kohta kinnitasid liikmesriikide pühendumust.

juulis).

⁴ [ELi Põhiõiguste Ameti Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring. Romad – valitud tulemused](#), 2016.

⁵ [Nõukogu 9. detsembri 2013. aasta soovitus romade tõhusaks integratsiooniks liikmesriikides võetavate meetmete kohta](#).

Romasid käsitleva praeguse ELi raamistiku hindamistulemuste põhjal saab arutada edasisi samme, et kavandada 2020. aasta järgne ELi direktiiv roma päritolu inimeste võrdõiguslikkuse ja kaasamise kohta.

Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade praegune, kuni 2020. aastani kehtiv raamistik on pidevas arengus. Selle väljatöötamine oli juba omaette saavutus ja kujutas endast Euroopa roma kogukondade jaoks pöördepunkti. Sellega seati roma päritolu inimeste sotsiaalne integratsioon Euroopa poliitikas olulisele kohale ja liikmesriike survestati välja töötama riiklikke strateegiaid.

Mittesiduva poliitilise vahendina annab see aga üksnes kondikava poliitika koordineerimiseks, konsulteerimiseks ja järelevalveks ning selles on esitatud sihipärased poliitilised soovitusel romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade väljatöötamiseks. Riikide valitsuste ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste otsustada jääb, kas ja kuidas suurendada nende soovitude kaudu haldussuutlikkust ja tõhustada spetsiifilisi poliitilisi meetmeid.

Seepärast on komisjoni aruandes romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistiku (aastani 2020) hindamise kohta öeldud, et „*[r]omade integreerimise eesmärkide saavutamise tulemuslikkus on hinnangu kohaselt üldiselt piiratud ning nii piirkonniti kui ka riigiti esineb märkimisväärsed erinevusi. Suurimaid edusamme on tehtud hariduse valdkonnas (edusamme tehti haridussüsteemist varakult lahkumise vähendamisel, alushariduse ja koolikohustuse valdkonnas, kuid suurenes segregatsioon). Romade enda hinnang oma tervislikule seisundile on paranenud, kuid ravikindlustuse kättesaadavus nende jaoks on endiselt piiratud. Töö saamise võimalused ei ole paranenud ning mittetöötavate ja mitteõppivate noorte romade osakaal on isegi suurenenud. Eluasemetega seotud olukord on endiselt keeruline. Mõningaid edusamme on täheldatud vaesusega võitlemise üldeesmärgi saavutamisel. Romavastatus ja vihakuriteod valmistavad endiselt suurt muret, hoolimata tõenditest selle kohta, et romade diskrimineerimisega seotud kogemused teatavate valdkondade teenuste kasutamisel on mõningal määral vähenenud*“⁶.

Aastatel 2011–2016 keskhariduse omandamise pooleli jätnud roma õpilaste keskmine arv vähenes 87 %-lt 2011. aastal 68 %-le 2016. aastal. Kooli pooleli jätnud romade osakaal võrreldes koguelanikkonnaga on kõigis riikides, mida uuring hõlmas, jätkuvalt väga kõrge⁷.

2019. aastal oli kooli pooleli jätnud romade osakaal ikka veel 68 %. Lisaks asub kõrgema taseme haridust omandama vaid 18 % roma lastest ning koolist puudumise ja kooli poolelijätmise määr on romade hulgas oluliselt kõrgem kui teiste õpilaste hulgas⁸.

Tööhõive valdkonnas on erinevused romade ja muu elanikkonna vahel märkimisväärsed, sealhulgas on väga suur erinevus mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaalus. Romade tööhõivemäär on enamikus liikmesriikides umbes 40 % ning mittetöötavate ja mitteõppivate noorte osakaal tõusis aastatel 2011–2016 56 %-lt 63 %-le⁹.

⁶ [Euroopa Komisjoniaruanne romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistiku \(aastani 2020\) hindamise kohta.](#)

⁷ „A persisting concern: anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion“, lk 28, ELi Põhiõiguste Amet, 2018.

⁸ Euroopa Komisjoni 2019. aasta septembri aruanne romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade kohta: [„Report on National Roma Integration Strategies: Key Conclusions“.](#)

⁹ Euroopa Komisjoni aruanne romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade kohta: „Report on National

Jätkuvalt on märkimisväärsed eluasemete erinevused – umbes 30 % romadest elab ikka veel ilma veevarustusega elamispiirkonnas; 36 %-l romadest puudub tualett, dušš või vannituba¹⁰.

Tervisekindlustusega kaetud romade osakaal/arv ajavahemikul 2011–2016 oluliselt ei suurenenud. Riikliku tervisekindlustusega romade osakaal on 76 %, mis on oluliselt väiksem kui muu elanikkonna puhul. Oma terviseseisundit peab heaks või väga heaks 68 % romadest. Üle veerandi romadest leiab, et terviseseisund piirab nende tegutsemist, ja 22 %-l on pikaajalised haigused või terviseprobleemid. Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistikus on öeldud, et ELis on eeldatav eluiga sünnil meestel 76 ja naistel 82 aastat. Romade puhul on see eeldatavalt kümme aastat lühem. Samuti on tõendeid selle kohta, et kui imikute suremus on ELis tuhande elussünni kohta 4,3, siis roma kogukondades on see palju suurem.

Seepärast võib öelda, et praeguse raamistiku peamine puudus on selle mittesiduv iseloom. See on nn pehme poliitika, mis sõltub peamiselt liikmesriikide kõigi valitsustasandite poliitilisest tahtest rakendada riiklikke strateegiaid ning tagada haldussuutlikkus ja rahalised vahendid. Kahjuks on enamikus liikmesriikides riiklikud strateegiad välja töötatud ilma nende rakendamiseks piisavaid rahalisi vahendeid eraldamata¹¹.

Selle probleemi lahendamiseks soovitame 2020. aasta järgset ELi direktiivi roma päritolu inimeste võrdõiguslikkuse ja kaasamise kohta – see õigusakt oleks liikmesriikidele siduv ja sisaldaks romade kaasamise eesmärgi, mis tuleks saavutada. Ajal, mil mitmesuguste vähemusrühmade vastu suunatud rassism suureneb kiiresti, on romade kaasamise tagamiseks olulisel kohal poliitiline tugi. 2020. aasta järgse võimaliku direktiivi jaoks vajaliku poliitilise panuse tagamiseks on tarvis jõudsalt koondada peamised sidusrühmad, uurides tulevaste ELi eesistujariikide võimalusi. Sellest lähenemisviisist lähtudes tuleb eraldada piisavad rahalised vahendid, mis võib kaasa tuua riiklike strateegiatega või tegevuskavade tõhusama rakendamise, eelkõige piirkondlikul ja kohalikul tasandil. EL peab siduma oma poliitilised ja finantsalased prioriteedid selle direktiiviga. Riigieelarvete ja kohalike omavalitsuste eelarvete koostamisel hakatakse ühe prioriteedina tähelepanu pöörama roma päritolu inimeste kaasamisele. Kui direktiiv vastu võetakse, tuleb välja töötada tõhusamad ja kindlamad järelevalve- ja kontrollimehhanismid ning Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peavad tagama, et eraldatud vahendeid kasutatakse nõuetekohaselt ja sihipäraselt.

Veel üks probleem on ühise nimetuse „roma“ kasutamisega. Kuigi raamistikus rõhutati mitmekesisust, mida hõlmab lai üldmõiste „roma“¹², ei ole selles piisavalt käsitletud roma päritolu elanikkonna sisest mitmekesisust. Termin „roma“ või fraas „sintid ja romad“, mida kasutatakse ELi poliitikavaldkondades ja aruteludes, ei kajasta vähemusrühma mitmekesisust, mistõttu paljud roma päritolu rahvad, nagu kaaled, manušid, lovarid, rissended, bojašid, domarid, kaldaarid, romanišid ja sintid, tunnevad end kõrvalejäetuna. Romad on vaid üks sellistest rühmadest Euroopas. Kogukonnaliikmed on sageli kritiseerinud tõsiasja, et ELi poliitikas ja aruteludes kasutatakse ühe rühma nimetust ka teiste rühmade üldnimetusena.

Roma Integration Strategies: Key Conclusions“ (2019), lk 3.

¹⁰ Euroopa Komisjoni vahehindamise lõpparuanne „Mid-term evaluation of the EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020, final report“, 2018, lk 41.

¹¹ [Ühenduse Eurodiaconia poliitiline soovitus „Towards a post 2020 EU Roma Inclusion Strategy“](#), lk 4.

¹² Termin „roma“ hõlmab mitut eri rühma, sh romad, mustlased, randlejad, manušid, aškalid, sintid ja bojašid. ELi poliitikadokumentides ja aruteludes kasutatakse tavaliselt üldnimetusena terminit „roma“.

Seda silmas pidades tuleks 2020. aasta järgses poliitikas roma päritolu inimeste võrdõiguslikkuse ja kaasatuse tagamiseks olulistest punktides arvesse võtta kogukonnasisest mitmekesisust, et tähelepanuta ei jäetaks kedagi – ka rühmi, kellel puudub vastav etniline taust, nt aškalid, egiptlased või rändlejad, kuid keda halvustavalt nimetatakse mustlasteks. Kõigi nende rühmade üldnimetusena tuleks kasutada terminit, mis ei tähista ühte eraldi alarühma, vaid viitab kõigi rühmade ühisele päritolule.

Praeguses raamistikus puudub kooskõla prioriteetide vahel. 2020. aasta järgses poliitikas tuleks lisaks neljale peamisele prioriteetsele valdkonnale (haridus, tööhõive, eluase ja tervishoid) selgesõnaliselt välja tuua tegevuse teemavaldkonnad, nagu osalemine poliitikas, roma kunst ja kultuur, roma keel ja ajalugu¹³.

Et seda tõhusalt saavutada, peavad Euroopa Komisjon ja liikmesriigid muutma praeguse raamistiku väljatöötamisel peamiselt kasutatud paternalistliku (ülevalt alla suunatud) lähenemisviisi mittepaternalistlikuks. Alt üles suunatud lähenemisviis võimaldaks roma päritolu inimestel tõhusamalt osaleda poliitika väljatöötamise kõigil tasanditel: roma päritolu inimesi puudutava 2020. aasta järgse avaliku poliitika väljatöötamisse, rakendamisse ja järelevalvesse tuleb kaasata ka kohalikud ja piirkondlikud sidusrühmad (vabatahtlased, aktivistid, eksperdid, kogukonnaliikmed jne). Mittepaternalistlikku lähenemisviisi silmas pidades tuleb 2020. aasta järgne ELi direktiiv roma päritolu inimeste võrdõiguslikkuse ja kaasamise kohta välja töötada usaldusväärsemate kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete andmete põhjal: tulevased strateegiad peavad põhinema uusimal saadaoleval teabel, kuna võrreldes 2011. aastaga on praegu ligipääs suuremale hulgale kogukondadele ja romade olukorra parandamiseks on võimalik leida mitmesuguseid lahendusi. Nende andmete põhjal tuleb koostada üksikasjalikud ja realistlikud tegevuskavad eelnevalt kindlaks määratud realistliku ja piisava eelarvega, mis lisatakse riiklikku, piirkondlikku ja kohalikku eelarvesse sõltuvalt roma päritolu inimeste sotsiaalse kaasamise vajaduse ulatusest.

Selles kontekstis on hea tava näiteks Baden-Württembergi liidumaa leping Saksamaa piirkondliku sintide ja romade ühendusega. 2014. aastal loodi ühisnõukogu. Nõukogu liikmed on Baden-Württembergis elavate Saksamaa sintide ja romade esindajad, samuti liidumaa valitsuse, liidumaa parlamendi ja omavalitsuste liitude esindajad. Nende töö keskendub peamiselt sintide ja romade hariduse ja kultuuri edendamisele¹⁴.

2020. aasta järgse ELi direktiivi ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate väljatöötamisel ei tohiks keskenduda üksnes sotsiaalselt tõrjutud romadele. Soovitav on suurendada investeringuid roma noorte, naiste ja laste (eelkõige põhikoolis õppivate laste, kelle perede kehv rahaline ja sotsiaalne olukord muudab kooliskäimise raskeks) olukorra parandamisse ja nende mõjuvõimu suurendamisse ning pöörata rohkem tähelepanu romade liikuvusele ELis.

Kuna praeguses raamistikus ei reageeritud algselt romavastasusele, ei tahetud ka riiklikesse strateegiatesse lisada selgeid meetmeid diskrimineerimise ja romavastasuse vastu võitlemiseks.

Põhiõiguste Amet leidis romasid ja rändlejaid käsitlevas 2019. aasta uuringus, et ligi pooled

¹³ „Revisiting the EU Roma Framework: Assessing the European Dimension for the Post-2020 Future“, Open Society Institute, Anna Mirga-Kruszelnicka, märts 2017, lk 5.

¹⁴ [Uurimus „Studie zur aktuellen Bildungssituation deutscher Sinti und Roma 2011“](#).

vastanud romadest ja rändlejatest (44 %) olid uuringule eelneva 12 kuu jooksul kogenud vihkamisest ajendatud ahistamist¹⁵. Näiteks järeldas Leipzigi ülikooli uurimisrühm, et ulatuslik romavastasus väljub sageli kontrolli alt: „60% sakslastest nõustus väitega, et sintid ja romad kalduvad kuritegevusele, ja 49,2% soovis, et sintisid ja romasid linnakeskustesse ei lubataks“¹⁶. Veelgi enam – kui puhkes koroonaviirus, süüdistati just romasid viiruse levitamises. Selline asi kahjuks juhtus Ida-Euroopa riikides¹⁷. Seepärast tuleb järgmise, 2020. aasta järgse ELi poliitika põhivaldkondades pöörata tähelepanu romavastasuse ehk roma päritolu inimeste vastu suunatud rassismivormi kaotamisele. Välja tuleks töötada ennetavad ja reageerivad meetmed, mis tuleks lisada 2020. aasta järgsetesse romasid käsitlevatesse poliitikastrateegiatesse. Liikmesriigid peavad ametlikult tunnustama, et romavastasus on rassismi erivorm, mis on suunatud roma päritolu inimeste vastu, ning võtma selle vastu võitlemiseks erimeetmeid kõigil tasanditel, kus see aset leiab.

¹⁵ Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 2019. aasta uuring romade ja rändlejate kohta, mis sisaldab valitud olulisemaid tulemusi kuues ELi liikmesriigis, sh Ühendkuningriigis (esialgne kavand; uuring avaldatakse eeldatavalt 2020. aasta juulis).

¹⁶ [Uurimus „Leipzig Authoritarianism Study 2018: Nearly one in three Germans support xenophobic views“.](#)

¹⁷ [Artikkel „Coronavirus: NGOs warn against Roma exclusion from EU crisis response“.](#)

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise ja roma päritolu inimeste suhtes Euroopas levinud negatiivsete hoiakute vastu võitlemise kohta (2020/2011(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, Euroopa Liidu toimimise lepingut ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, Euroopa sotsiaalharta, rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni ning Euroopa Nõukogu inimõiguste ja põhivabaduste kaitse voliniku, rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) aruandeid ja soovitusi ning muid Euroopa Nõukogu mehhanisme,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni ja teisi inimõigustealaseid ÜRO dokumente, sealhulgas kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti, rahvusvahelist majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste pakti, rassilise diskrimineerimise kõigi vormide kõrvaldamise rahvusvaheline konventsiooni, naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni ja lapse õiguste konventsiooni,
- võttes arvesse nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust¹,
- võttes arvesse nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel²,
- võttes arvesse nõukogu 28. novembri 2008. aasta raamotsust 2008/913/JSK teatud rassismi ja ksenofoobia vormide ja ilmingute vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse vahenditega³,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes⁴,
- võttes arvesse komisjoni 5. aprilli 2011. aasta teatist „Romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistik aastani 2020“ (COM(2011)0173) ning sellele järgnenud rakendamis- ja hindamisaruandeid,

¹ EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22.

² EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.

³ ELT L 328, 6.12.2008, lk 55.

⁴ ELT L 264, 25.9.2006, lk 13.

- võttes arvesse nõukogu 9. detsembri 2013. aasta soovitus romade tõhusaks integratsiooniks liikmesriikides võetavate meetmete kohta⁵ ning nõukogu 8. detsembri 2016. aasta järeldusi romade integreerimise kiirendamise kohta ja 13. oktoobri 2016. aasta järeldusi Euroopa Kontrollikoja eriaruande nr 14/2016 kohta,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi 2010. aasta raporteid romade kaasamist käsitleva ELi strateegia kohta ja 2013. aasta raportit romade kaasamist käsitlevate riiklike strateegiate Euroopa raamistiku sooliste aspektide kohta,
- võttes arvesse oma 15. aprilli 2015. aasta resolutsiooni rahvusvahelise romade päeva ja romavastasuse kohta Euroopas ning II maailmasõja ajal toimunud romade genotsiidi mälestuspäeva tunnustamise kohta ELis⁶,
- võttes arvesse oma 25. oktoobri 2017. aasta resolutsiooni põhiõiguste aspekti kohta romade integreerimisel ELis ja romavastasusega võitlemise kohta⁷,
- võttes arvesse oma 16. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni põhiõiguste olukorra kohta Euroopa Liidus 2017. aastal⁸,
- võttes arvesse oma 12. veebruari 2019. aasta resolutsiooni vajaduse kohta koostada tugevdatud 2020. aasta järgne ELi strateegiline raamistik romade kaasamist käsitlevate riiklike strateegiate jaoks ja romavastasusega võitlemise tõhustamise kohta⁹,
- võttes arvesse oma 7. veebruari 2018. aasta resolutsiooni võitluse kohta vähemustesse kuuluvate ELi kodanike diskrimineerimise vastu ELi liikmesriikides¹⁰,
- võttes arvesse oma 13. märtsi 2018. aasta resolutsiooni ELi mahajäänud piirkondade kohta,¹¹
- võttes arvesse oma 25. oktoobri 2018. aasta resolutsiooni neofašistliku vägivalda sagemise kohta Euroopas¹²,
- võttes arvesse oma 13. novembri 2018. aasta resolutsiooni vähemustega seotud miinimumstandardite kohta ELis¹³,
- võttes arvesse komisjoni 5. septembri 2019. aasta teatist „Aruanne romade integreerimise riiklike strateegiate ELi raamistiku rakendamise kohta“ (COM(2019)0406)¹⁴,
- võttes arvesse komisjoni 4. detsembri 2018. aasta teatist „Aruanne romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku (aastani 2020) hindamise kohta“

⁵ ELT C 378, 24.12.2013, lk 1.

⁶ ELT C 328, 6.9.2016, lk 4.

⁷ ELT C 346, 27.9.2018, lk 171.

⁸ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0032.

⁹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0075.

¹⁰ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0032.

¹¹ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0067.

¹² Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0428.

¹³ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2018)0447.

¹⁴ [Euroopa Komisjoni aruanne romade integreerimise riiklike strateegiate rakendamise kohta – 2019.](#)

(COM(2018)0785)¹⁵,

- võttes arvesse rikkumismenetlusi „Rassilist võrdõiguslikkust käsitleva direktiivi 2000/43/EÜ nõuete täitmata jätmise kohta – roma laste diskrimineerimine hariduses“ (rikkumised nr 20142174, 20152025 ja 20152206),
 - võttes arvesse Euroopa sotsiaalõiguste sammast,
 - võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust roma naiste olukorra kohta SOC/585-EESC-2018,
 - võttes arvesse Lääne-Balkani partnerite Poznani deklaratsiooni romade integreerimise kohta ELi laienemisprotsessis,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teist uuringut (EU-MIDIS II),
 - võttes arvesse rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) üldisi poliitilisi soovitusi,
 - võttes arvesse ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030,
 - võttes arvesse Maailmapanga 2016. aasta vaesuse kaarti, milles on selgelt välja toodud Euroopa kõige mahajäänud piirkonnad,
 - võttes arvesse teadusasutuste ning romade ja romasid toetavate kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas roma rohujuuresandi valitsusväliste organisatsioonide asjakohaseid aruandeid ja soovitusi,
 - võttes arvesse Euroopa kodanikualgatusi „Minority SafePack Initiative“ ja „Piirkondadevahelise võrdsuse tagamist ja piirkondade kultuuri säilitamist puudutav ühtekuuluvuspoliitika“,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54 ning esimeeste konverentsi 12. detsembri 2002. aasta otsuse (mis käsitleb algatusraportite koostamise loa andmise korda) artikli 1 punkti 1 alapunkti e ja 3. lisa,
 - võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni, kultuuri- ja hariduskomisjoni ning naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni arvamusi,
 - võttes arvesse kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni raportit (A9-0147/2020),
- A. arvestades, et romad on Euroopa suurim etniline vähemus;
- B. arvestades, et kehtivas raamistikus rõhutatakse laia üldmõiste „romad“ mitmekesisust; arvestades, et selles ei tunnustata roma elanikkonna mitmekesisust; arvestades, et mõistet „roma“ ning liitmõistet „sinti ja roma“ kasutati ajajärgul, mil otsustajad otsustasid roma poliitika üle ilma roma kogukondade tegeliku osaluseta, ja seetõttu tunnevad need kogukonnad end sellest võõrandununa, ning arvestades, et see ELi

¹⁵ [Euroopa Komisjoni vahehindang romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistikule.](#)

poliitikas ja aruteludes kasutatav määratlus ei kajasta roma kogukonna heterogeensust, mistõttu nad sageli kritiseerivad seda;

- C. arvestades, et romade mitmekesisust kajastatakse palju paremini 2020. aasta järgses seadusandlikus ettepanekus romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta; arvestades, et romade mõiste hõlmab roma, kaale, manuši, lovari, rissende, bojaši, domari, kaldaari, romaniši ja sinti päritoluga inimesi; arvestades, et romade uus määratlus hõlmab paremini isegi neid, keda kutsutakse halvustavalt mustlasteks, ilma et neil oleks vastavat etnilist tausta, nagu egiptlased, aškalid või rändlejad;
- D. arvestades, et märkimisväärne osa Euroopa romasid elab nii maa- kui ka linnapiirkondades äärmuslikes oludes ning väga kehvades sotsiaal-majanduslikes tingimustes¹⁶; arvestades, et enamik romasid on ilma jäetud põhilistest inimõigustest kõigis eluvaldkondades;
- E. arvestades, et Euroopa Liidu teise vähemuste ja diskrimineerimise teemalise uuringu (EU MIDIS II) andmetel usub 61 % ELi kodanikest, et romade diskrimineerimine on nende riigis laialt levinud; arvestades, et sügavalt juurdunud, püsivat ja struktuurset ning sageli institutsioonide ja valitsuste poolset romavastasust esineb endiselt Euroopa ühiskonna kõikidel tasanditel ning seda peetakse igapäevaseks suureks takistuseks selle saavutamisel, et romad saaksid ELi kodanikena kasutada täiel määral põhiõigusi, olla sotsiaalselt kaasatud ja võrdsed kõigis eluvaldkondades, sealhulgas eluase, haridus, tervishoid ja tööhõive;
- F. arvestades, et romad kannatavad jätkuvalt sagenenud vaenukõne all eelkõige avalikkuses, sotsiaalmeedias ning avaliku elu tegelaste, poliitikute ja ametnike poolt; arvestades, et neile saab osaks ka politseivägivald, sealhulgas kollektiivne karistamine, rassiline profileerimine, eluruumide ja koolide segregatsioon; arvestades, et selle nähtusega võitlemiseks on vaja erimeetmeid; arvestades, et puudujäägid õigusriigi väärtuste järgimises kriminaalõiguse valdkonnas põhjustavad politseivägivalla ohvrite ebapiisavat kaitset ja õiguskaitse vähest kättesaadavust ning riigiasutused kiusavad ohvreid sageli taga;
- G. arvestades, et võitlus romavastasusega kehtivate diskrimineerimisvastaste õigusaktide abil ei ole piisav; arvestades, et ELi liikmesriigid peaksid näitama üles otsustavust murda välja romavastasuse nõiaringist, eelkõige romade suhetes kohalike, piirkondlike ja riiklike haldusastutustega, et kaitsta oma riigi romadest kodanike võrdsust ja mittediskrimineerimist ning võimaldada neil täielikult kasutada oma põhilisi inimõigusi;
- H. arvestades, et romavastane rassism on toonud kaasa vägivalda ja tapmisi; arvestades, et vaenust ajendatud romade ahistamine ja vaenukuriteod nende vastu on endiselt märkimisväärselt sagedased ning enamikust vaenust ajendatud vahejuhtumitest ei anta teada;
- I. arvestades, et 2016. aastal läbi viidud EU MIDIS II andmetel elab ligikaudu 80 % uuritud romadest allpool riigi suhtelise vaesuse piiri; arvestades, et vaesus on romavastasuse ning hariduses, tööhõives, tervishoius ja eluaseme puhul esineva tõrjutuse tagajärg ja ka selle tõukejõud; arvestades, et ELi 2020. aasta aruka,

¹⁶ [ELi Põhiõiguste Ameti Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring. Romad – valitud tulemused](#), 2016.

jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia peamine eesmärk oli aidata 20 miljonit inimest, sealhulgas romad, vaesusriskist välja; arvestades, et aastatel 2008–2017 vähenes vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus inimeste arv 3,1 miljoni võrra, kuid EL jääb kaugele strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgist vähendada seda arvu 2020. aastaks 20 miljoni võrra;

- J. arvestades, et iga kolmas roma päritolu inimene elab ilma kraaniveeta eluasemes ja iga kümnes ilma elektrita eluasemes; arvestades, et vaid veidi enam kui pooltel on siseruumides vesiklosett või dušš ning 78 % romadest elab ülerahvastatud eluruumides; arvestades, et suur hulk romasid elab endiselt mitteametlikes, ebahügieenilistes ja ebaseaduslikes asundustes äärmiselt viletsates elamistingimustes; arvestades, et paljudel ei ole isikut tõendavaid dokumente ja neil puudub tervisekindlustus¹⁷;
- K. arvestades, et 43 % romadest diskrimineeritakse eluaseme ostmisel või üürimisel ning nad ei ole piisavalt teadlikud oma võrdõiguslikkusega seotud õigustest; arvestades, et võimaluse korral tuleks paremini reguleerida omandiõigust, eelkõige ebaselgete olude puhul; arvestades, et mitteametlike eluasemete kaotamisega (väljatõstmine) peaksid kaasnema asjakohased kaasnevad meetmed, sealhulgas alternatiivse eluaseme võimaldamine; arvestades, et liikmesriikide vastu ei ole võetud õiguslikke ega poliitilisi meetmeid, et lõpetada eluasemetes segregatsioon ja sundväljatõstmised ning tagada juurdepääs kvaliteetsele eluasemele; arvestades, et halb juurdepääs eluasemele ja kommunalteenustele avaldab ebasoodsat mõju hariduse, tööhõive ja tervishoiu tulemustele ning kahjustab üldiselt sotsiaalset kaasatust;
- L. arvestades, et romade oodatav eluiga ja tervise seisund on teistest endiselt oluliselt madalam kõigis Euroopa riikides; arvestades, et ELis on oodatav eluiga sünnihetkel meestel 76 aastat ja naistel 82 aastat, ning arvestades, et romadel on see hinnanguliselt 10 aastat vähem; arvestades, et imikute suremus on ELis tuhande elussünni kohta 4,3, ja arvestades, et tõendatult on see roma kogukondades palju suurem;
- M. arvestades, et paljude romade kirjaoskamatus ja koolist väljalangemise määr on väga kõrge; arvestades, et ainult üks kahest roma lapsest käib eelkoolis või lasteaias ning väga väike osa lastest jätkab koolis käimist pärast kohustusliku koolihariduse omandamist; arvestades, et 50 % romadest vanuses 6–24 aastat ei õpi; arvestades, et ainult 21 % roma naistest ja 25 % 16–24-aastastest roma meestest on omandanud keskhariduse (ISCED 3) või kõrgema taseme hariduse; arvestades, et 2019. aastal lahkus 68 % roma lastest haridussüsteemist varakult, kuigi eelmise romasid käsitleva raamistiku ja ELi 2020. aasta strateegia eesmärk oli 10 %; arvestades, et kõrgema taseme haridust asub omandama vaid 18 % roma lastest ning koolist puudumise ja kooli poolelajätmise määr on romade hulgas oluliselt kõrgem kui teistel õpilastel; arvestades, et kuna paljudele roma lastele pannakse diskrimineeriv valediagnoos, nagu oleks neil hariduslikud erivajadused, käib ebaproportsionaalset suur hulk roma lapsi puudega laste koolides, jättes nad välja tavakoolisüsteemist ja andes neile sageli madalama kvaliteediga haridust; arvestades, et roma laste otsene ja kaudne segregatsioon on nähtus, mida liikmesriikides ikka veel esineb;
- N. arvestades, et romasid diskrimineeritakse juurdepääsul sellistele tööhõivealgatustele nagu noortegarantii, samas kui riiklikel tööturuasutustel puudub sageli suutlikkus

¹⁷ ELi Põhiõiguste Ameti Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring. Romad – valitud tulemused“, 2016.

nendeni jõuda või nad rakendavad kaudset diskrimineerimist; arvestades, et tasustatava töö määr 20–64-aastaste romade puhul oli 43 %, mis oli 2015. aasta ELi keskmisest (70 %) tunduvalt madalam; arvestades, et noorte olukord on oluliselt halvem: 16–24-aastastest romadest ei tööta ega õpi 63 %, kusjuures ELi keskmine on 12 %; arvestades, et tulemused näitavad märkimisväärset soolist ebavõrdsust – 72 % roma päritolu noortest naistest ei tööta ega õpi, samas roma noormeestel on see määr 55 %; arvestades, et 43 % roma meestest ja 22 % roma naistest teeb mingis vormis tasustatavat tööd; arvestades, et Euroopa sotsiaalõiguste samba vastuvõtmine on toonud esiplaanile igapäevase põhiõiguse teha tööd ja sotsiaalõiguste tugevdamise, millel on soodne mõju tõrjutud rühmadesse kuuluvate inimeste, näiteks romade elule; arvestades, et paljud äärmises vaesuses elavad romad on selle olukorra tõttu sunnitud vastu võtma miinimumpalgast palju madalama tasuga töökoha, teised on sunnitud elatist teenima sellistes mitteametlikes valdkondades nagu metallijäätmete või plastpudelite kogumine, mis suurendab oluliselt nende inimeste ekspluateerimise võimalusi;

- O. arvestades, et Euroopa Komisjoni 2019. aasta aruandes romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamise kohta tunnistatakse, et edutegurid hõlmavad valdkondadevahelist, sektoritevahelist ja integreeritud lähenemisviisi diskrimineerimise ja mitmemõõtmelise tõrjutuse vastu võitlemiseks ning roma naised, roma LGBT-inimesed ja roma puuetega inimesed kannatavad läbipõimunud diskrimineerimise all; arvestades, et aruannetes mainitakse prioriteetide hulgas vajadust toetada romade juurdepääsu õigusemõistmisele, keskendudes valdkonnaülese diskrimineerimise ohvritele, ning tugevdada võrdõiguslikkust edendavate asutuste suutlikkust lahendada romade diskrimineerimise juhtumeid;
- P. arvestades, et eriti ohus on roma naiste õigused ning sageli seisavad nad sünnitushaiglates silmitsi verbaalse, füüsilise, psühholoogilise ja rassilise ahistamise ning etnilise segregatsiooni raskete vormidega; arvestades, et roma naised paigutatakse eraldatud ruumidesse, kus on eraldi vannitoad ja söögiruumid; arvestades, et mõnes liikmesriigis on roma naised süstemaatiliselt sundsteriliseeritud ja nad ei ole saanud sellest tuleneva inimõiguste rikkumise eest piisavat heastamist, sealhulgas hüvitist;
- Q. arvestades, et keskkonnaalane ebaõiglus on sageli seotud terviseriskide ja negatiivsete tagajärgedega romadele ning keskkonnakoormus mõjutab neid ebaproportsionaalselt, neil on halvem juurdepääs keskkonnanurssidele ja -teenustele ning neid diskrimineeritakse seoses õigusega teabele, keskkonnanursside otsustamises osalemisele ja keskkonnanurssidele kohtu poole pöördumisele;
- R. arvestades, et romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade esimese Euroopa raamistiku loomine tõstis romade olukorra parandamise vajaduse Euroopa poliitilisse tegevuskavasse, lõi olulised institutsioonilised struktuurid ja võrgustikud ning avaldas liikmesriikidele survet riiklike strateegiade muutmiseks, et need puudused kõrvaldada; arvestades, et praeguse ELi raamistiku hindamise tulemustele tuginedes on oluline, et 2020. aasta järgesest ettepanekust juhitud romasid käsitlevaid riiklikke kaasamisstrateegiaid jätkataks ja parandataks, nõudes liikmesriikidelt eeskirjade rangemat järgimist ja edendades siduvamate eesmärkide kasutamist, et suurendada pühendumust ja vastutust; arvestades, et riiklike strateegiade paremaks rakendamiseks tuleb need lõimida riikliku, piirkondliku ja kohaliku valdkondliku poliitikaga ning ELi rahalisi vahendeid tõhusamalt kasutada, eelkõige pikaajaliste integratsiooniprojektide puhul;

- S. arvestades, et on vaja seadusandlikku ettepanekut romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta ning romavastasuse vastu ning see tuleks välja töötada realistlikumate kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete eristatud andmete alusel, mida kogutakse roma kodanikuühiskonna organisatsioonide, sealhulgas kohaliku tasandi organisatsioonide toetusel;
- T. arvestades, et roma kultuur kuulub Euroopa kultuuri ja väärtustega kokku ning romad on andnud oma osa ELi kultuurilise rikkuse, mitmekesisuse, majanduse ja ühise ajaloo kujunemisse; arvestades, et rahvusvähemustega seotud kultuuripärandi kaitsmine ja tugevdamine liikmesriikides suurendab sotsiaalset ühtekuuluvust;
- U. arvestades, et subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt vastutavad liikmesriigid romasid käsitlevate riiklike kaasamisstrateegiade väljatöötamise ja tõhusa rakendamise eest; arvestades, et romade kaasamist käsitlevate 2020. aasta järgsete riiklike strateegiade rakendamiseks tuleks eraldada piisavad rahalised vahendid liikmesriikide riigieelarvest ning kohalikest ja piirkondlikest eelarvetest ja täiendada neid ELi rahastamisega; arvestades, et tuleks välja töötada tõhusad ja tugevdatud järelevalve- ja karistusmehhanismid; arvestades, et EL ja liikmesriigid peavad tagama rahaliste vahendite eraldamise eesmärkidele ja projektidele, millel on romade olukorrale suurim võimalik pikaajaline mõju ja mida kasutatakse nõuetekohaselt ning mitte väärtalt;
- V. arvestades, et ligikaudu pool Euroopa romadest elab väljaspool Euroopa Liitu; arvestades, et enamikus liidu kandidaatriikides, potentsiaalsetes kandidaatriikides ja naaberriikides on romade olukord endiselt väga problemaatiline; arvestades, et Euroopa Liit võib romade olukorda tugevasti mõjutada nii ühinemisläbirääkimiste kui ka finantsabi andmise teel;
- W. arvestades, et paremini tuleks tagada romade võrdne osalemine ja mõjuvõimu suurendamine kõigil poliitika kujundamise tasanditel – kohalikud, piirkondlikud ja Euroopa sidusrühmad (vabaühendused, aktivistid, eksperdid, kogukonnaliikmed jne) tuleks arvestataval määral kaasata roma taustaga inimesi puudutava 2020. aasta järgse poliitika kavandamisse, rakendamisse ja järelevalvesse;
- X. arvestades, et kõige enam abi vajavate kogukondade kindlaksmääramise meetodite piiratuse tõttu jääb suurem osa ebasoodsas olukorras roma kogukondi enamasti arengust kõrvale ja riiklikest kaasamisprogrammidest välja; arvestades, et programmikohase sekkumise kavandamisel peaks analüüs keskenduma täpsele geograafilisele piirkonnale ja sotsiaal-majanduslikult tõrjutud seisundis perede arvule;
- Y. arvestades, et romade kaasamise eesmärgid tuleks viia kooskõlla Euroopa Liidu horisontaalsete eesmärkidega, eelkõige majanduse elavdamise kavaga, uue mitmeaastase finantsraamistikuga aastateks 2021–2027, Euroopa roheline kokkuleppes, Euroopa sotsiaalõiguste sambaga, Euroopa poolaastaga, ÜRO 2030. aasta kestliku arengu eesmärkidega, uue ühise põllumajanduspoliitikaga, õiglase ülemineku fondiga, Euroopa uue oskuste tegevuskavaga, Euroopa digitaalse strateegiaga, VKEdes strateegiaga kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks; arvestades, et poliitiline toetus on romade kaasamisel otsustavalt tähtis; arvestades, et liikmesriikide poliitilise pühendumuse ja vastutuse tagamiseks on vaja oluliste sidusrühmade ulatuslikku mobiliseerimist kõikidel tasanditel, sealhulgas nõukogus;
- Z. arvestades, et romavastasus eksisteerib meie ühiskonnas juba sajandeid ja kõige

julmemalt ilmnes see holokausti ajal, mil hävitati hinnanguliselt 500 000 roma; arvestades, et praeguse Rumeenia territooriumil väljendus romavastasus roma rahva peaaegu 500 aastat kestnud orjuses; arvestades, et sajanditepikkuse diskrimineerimise ja sotsiaalse tõrjutuse tõttu ei saanud romad ühiskonna jätkuvast sotsiaal-majanduslikust arengust tõhusalt osa võtta; arvestades, et nad jäeti kõrvale ja seetõttu suurenes ebavõrdsus romade ja elanikkonna enamuse vahel;

- AA. arvestades, et COVID-19 kriis on näidanud, et tõrjutud roma kogukondade olukord ülerahvastatud asumites on halvenenud, romade vastu suunatud rassism, diskrimineerimine, tõrjumine, politseivägivald ja romade süüdistamine viiruse levitamises on teravnenud ning et puuduliku juurdepääsu tõttu tervishoiule, joogiveele, kanalisatsioonile ja toidule on romadel suurem oht COVID-19ga nakatuda; arvestades, et seega on COVID-19 kriisi enam kui selgelt esile toonud ELi ja selle liikmesriikide tungiva vajaduse tegeleda romade kaasamisega; arvestades, et liikmesriigid peaksid andma erakorralist toetust ja arstiabi, et piirata viiruse levikut, ning arvestades, et COVID-19 kriisi majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed ähvardavad kõige rängemini mõjutada roma elanikkonda ja veelgi süvendada ebavõrdsust romade kaasamise kõigis prioriteetsetes valdkondades;

ELi seadusandlik ettepanek võrdõiguslikkuse, romade kaasamise ja nende osalemise ning romavastasuse tõrjumise kohta; ELi strateegiline ettepanek 2020. aasta järgseks ajaks, prioriteedid ja piisav rahastamine

1. märgib, et romad kannatavad püsiva romavastasuse all, mis on rassismi erivorm ning mis põhjustab suurt vaesust ja sotsiaalset tõrjutust; märgib kahetsusega, et hoolimata ELi pidevast sotsiaal-majanduslikust arengust ja jõupingutustest tagada romade kaasamine nii ELi kui ka riiklikul tasandil, ei ole romade üldine olukord ELis paranenud, kusjuures sageli on põhjuseks püsiv romavastasus ja poliitilise tahte puudumine; kutsub seetõttu komisjoni üles eeskuju näitama ja kasutusele võtma romade integreerimise poliitika, et integreerida romade vaatenurk peavoolupoliitika, programmide ja projektide kõigisse etappidesse ja tasanditele, kuid loobumata sihipärasest lähenemisviisist, vältida diskrimineerimist ELi üldises poliitikas ning hõlbustada romadele suunatud positiivseid meetmeid ja aktiivset teavitustegevust; palub ka liikmesriikidel samas suunas liikuda ja kujundada poliitikat, mis aitab romasid aktiivselt ühiskonda kaasata;
2. palub komisjonil esitada seadusandlik ettepanek romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise ning romavastasuse tõrjumise kohta, tuginedes põhjalikule mõjuhinnangule ja süsteemsetele konsultatsioonidele romadega, romasid toetavate ekspertide ja vabauhendustega riiklikul, piirkondlikul ja eelkõige rohujuure tasandil, samuti muude huvitatud sidusrühmadega, nagu Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet; on seisukohal, et see ettepanek võiks põhineda Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 19 lõikel 2, mis on asjakohane meede romade etnilisel päritolul põhineva diskrimineerimise tõkestamiseks; palub komisjonil 2020. aasta järgse ettepaneku olulistest punktides arvesse võtta kogukonnasisest mitmekesisust, et kedagi ei jäetaks tähelepanuta, ning soovib tungivalt kasutada 2020. aasta järgses ELi poliitikas ja aruteludes roma rahvarühmadele viitamisel roma üldnimetust; juhib tähelepanu sellele, et ELi 2020. aasta järgse romasid puudutava avaliku poliitika ettepanekus tuleks

selgesõnaliselt välja tuua võrdõiguslik osalemine kõigis avaliku elu valdkondades ja poliitikas, samuti roma keel, kunst, kultuur, ajalugu ja keskkond, mis lisanduksid neljale peamisele prioriteetsele valdkonnale (haridus, tööhõive, eluase ja tervishoid);

3. on arvamusel, et ettepanekus tuleb esmatähtsaks pidada märgatava positiivse mõju saavutamist; see peaks ühendama sotsiaal-majanduslikud aspektid õigustepõhise käsitusega, sealhulgas kava kaotada ebavõrdsus eluaseme, tervishoiu, tööhõive ja hariduse valdkonnas; see peaks hõlmama konkreetseid, võrreldavaid, saavutatavaid, siduvaid ja tähtajalisi eesmärke, et romasid kaitsta ja paremini kaasata, sealhulgas neid, kes kuuluvad mitmekordse diskrimineerimise all kannatavatesse rühmadesse, nagu noored, naised ja tüdrukud, LGBTI-inimesed ja puuetega inimesed, edendada kaasavat haridust ja väikelaste arengut ning võidelda diskrimineerimise ja segregatsiooni vastu; esmatähtsaks tuleks pidada õiguslikku lähenemisviisi, arvestades romade diskrimineerimise kollektiivset ja struktuurset olemust; rõhutab, et Euroopa Komisjoni 2020. aasta järgses ettepanekus tuleks keskenduda võitlusele vaesuse ja romavastasuse vastu, elu- ja tervisetingimuste parandamisele ning sihipärase ja üldise lähenemisviisi kombineerimisele;
4. märgib, et selleks, et ELi tulevane romade kaasamise protsess oleks edukas ja usaldusväärne, on vaja põhjalikult muuta lähenemisviisi, minnes romadele suunatud poliitika väljatöötamisel paternalistlikult lähenemisviisilt üle mittepaternalistlikule lähenemisviisile; rõhutab, et kõigis ELi liikmesriikides tuleks suurendada riiklikke jõupingutusi romade kaasamiseks; rõhutab siiski, et rõhku tuleks panna suure roma elanikkonnaga riikidele, kus romade kaasamise protsessi tulemusetus tekitab makromajanduslikke probleeme, süvendab piirkondlikke erinevusi ja vähendab seega ELi sotsiaalset ühtekuuluvust; rõhutab, et neile riikidele antav ELi toetus peaks vastama lahendamist ootavatele probleemidele ning suuremat tähelepanu tuleks pöörata nende poliitika ja meetmete tulemuslikkusele; on seisukohal, et 2020. aasta järgset perioodi käsitlev ettepanek peaks hõlmama ka väliskomponenti, mis käsitleb kandidaatriike ja potentsiaalseid kandidaatriike ning naaberriike, mille kaudu EL võiks toetada neid riike ulatuslike pikaajaliste romade kaasamise strateegiate väljatöötamisel ning pakkuda rahalist toetust sellistes valdkondades nagu haridus, tervishoid, eluase ja tööhõive;
5. kutsub komisjoni üles tugevdama seost ELi peamiste rahastamis- ja poliitikavahendite ning romade sotsiaal-majandusliku arengu ja kaasamisega seotud eesmärkide vahel, mis on sätestatud komisjoni õiguslikult siduvas ettepanekus; kutsub komisjoni üles mobiliseerima mitmeaastase finantsraamistikku (2021-2027) ja ELi taastamiskava raames vahendeid romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise jaoks; rõhutab, et üksused, kes kasutavad romasid diskrimineerivaid tavasid või teevad sel eesmärgil otsuseid või rakendavad meetmeid, ei tohiks olla liidu eelarvest rahastamiskõlblikud; kutsub komisjoni, liikmesriike ja laienemisprotsessis osalevaid riike üles kohandama olemasolevaid peavoolu finantsmehhanisme ja muutma need paindlikumaks, et võimaldada vahendite segakasutust roma kogukondades, mis lihtsustaks juurdepääsu teabele, teavitustegevust, suutlikkuse suurendamist, tehnilise abi andmist ja tagatiste saamist rahastamisaotluse menetlemise ajal; on seisukohal, et sageli suudavad vahendeid kohalikul tasandil kõige tulemuslikumalt kasutada kohalikud omavalitsused ja vabauhendused, ning kutsub seetõttu komisjoni üles suurendama neile otse eraldatavaid vahendeid ja kaasama rakendamisse kohalikud romade esindajad; on seisukohal, et romade ja romasid toetavate kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamiseks tuleks arvesse võtta paindlikumaid kaasrahastamise nõudeid, kuna paljud,

eriti kohaliku tasandi vabaühendused ei saa endale lubada oma rahalist panust, mis takistab rohujuure tasandi vabaühenduste juurdepääsu ELi vahenditele; kutsub komisjoni üles tulemuslikult reageerima murele sõltumatu kodanikuühiskonna tegutsemisruumi pideva kahanemise pärast mõnes liikmesriigis; tunneb muret selle pärast, et koroonaviiruse puhangu tõttu võidakse teha kärpeid järgmise mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 õiguste ja väärtuste programmis ning et see mõjutab negatiivselt roma kogukondi toetavaid kodanikuühiskonna organisatsioone ja selle tõttu ka roma kogukondadeni jõudmist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles selliseid kärpeid tulemuslikult vastustama;

6. kutsub liikmesriike üles ELi rahalist toetust täiendama, et romade olukorda parandada; kutsub liikmesriike üles teada andma, kui suuri rahalisi vahendeid oleks kavandatud romade kaasamise meetmete elluviimiseks tarvis ning kui suured summad on selliste meetmete jaoks saadaval riigieelarvest ja ELi eelarvest;
7. kutsub liikmesriike üles lõimima marginaliseerunud roma kogukondade parema kaardistamise meetodika ja tugevamad rahastamismehhanismid oma piirkondlikesse ja kohalikesse arengustruktuuridesse, mis võimaldavad sihipärasemaid investeeringuid marginaliseerunud roma kogukondadesse ja nende paremat kaasamist fondide rakendamisse, tagamaks, et eraldatud vahendid jõuavad romadeni ning neid kasutatakse nõuetekohaselt ega väärkasutata;

Eristatud andmete kogumine

8. rõhutab vajadust süstemaatilisel koguda soo ja vanuse järgi eristatud andmeid, et saada teavet vajaduste kohta ja kontekstianalüüsiks ning anda abi eesmärkide ja mõjunäitajate kindlaksmääramiseks, et tagada parim tulemus vajaduste vastavusse viimisel kavandamise ja eelarve koostamisega nii riigi kui ka ELi tasandil; rõhutab vastupidise mõju hindamise meetodite olulisust, et vähendada lõhet poliitikaraamistike ja kohapealse rakendamise vahel; tuletab meelde, et mõne sekkumismeetme puhul on oluliseks piiranguks lõhe eesmärgi ja olemasoleva struktuuri eesmärgisaavutamise suutlikkuse vahel, kuna puudub andmepõhine kavandamine, eelarvestamine on puudulik ja ilmnevad uued ettenägematud vajadused;
9. tuletab meelde, et kontrollikoda jõudis 2016. aastal järeldusele, et kõigil külastatud liikmesriikidel oli raskusi romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade edenemise järelevalve ja hindamisega; kutsub komisjoni üles järgmise põlvkonna programmide jaoks välja töötama uuenduslikke, mõjule orienteeritud ja andmepõhiseid lähenemisi;
10. palub komisjonil koostada koos liikmesriikidega ühine meetodika, et koguda ja avaldada ELi rassilise võrdõiguslikkuse direktiivis määratletud etnilise päritolu alusel eristatud andmeid võrdõiguslikkuse kohta, kusjuures andmekogumine peab olema vabatahtlik ja anonüümne ning tuleb tagada isikuandmete kaitse, enesemääramine ja konsulteerimine asjaomaste kogukondadega, et saada kooskõlas asjaomaste riiklike õigusraamistike ja ELi andmekaitse õigusaktidega usaldusväärseid ja võrreldavaid andmeid, et toetada tõendipõhist poliitikat, parandada strateegiatega ja meetmetega tõhusust ning kindlaks teha struktuursed probleemid;
11. palub liikmesriikidel kasutada kõiki kättesaadavaid andmeid võrdlusaluste kindlaksmääramiseks ja poliitilise programmi koostamiseks; rõhutab, et hädavajalik on

koostada täpsem ülevaade roma elanikkonnast ja selle vajadustest, sealhulgas kandidaatriikides; rõhutab, et Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti suunised on seejuures väga olulised;

Romade võrdne osalemine otsustusprotsessides, riiklikud kaasamisstrateegiad

12. palub komisjonil kehtestada kaasav mehhanism, et tagada romade ja neid toetavate kodanikuühiskonna organisatsioonide, ekspertide ja kogukonnaliikmete (sh kohalikul ja piirkondlikul tasandil tegutsejate) võrdõiguslik osalemine, minnes paternalistlikult lähenemiselt üle mittepatalistlikule ja võttes poliitilises arutelus ning otsustamises arvesse ka soolist mõõdet; kutsub liikmesriike üles edendama roma valijate teavitamist ja valimistel osalemist;
13. kutsub komisjoni üles looma ELi tasandil romade rakkerühma, et hõlbustada romade kaasamist eri poliitikavaldkondadesse ja suurendada romade mõjuvõimu, toetades kõigi ELi ja liikmesriikide romasid puudutava poliitika juhtimises ja rakendamises osalejate suutlikkuse suurendamist sisulisel, väärikal, erapooletul, kaasaval ja läbipaistval viisil; kutsub liikmesriike üles oma 2020. aasta järgsete riiklike romade kaasamise strateegiatega koostamisel samamoodi toimima; rõhutab, et kohalikud ja piirkondlikud sidusrühmad, sealhulgas vabauhendused, aktivistid, kohalikud ja piirkondlikud eksperdid, kogukonnaliikmed ja romavastasuse all kannatavad inimesed tuleb tuntuvalt kaasata romasid käsitlevate riiklike kaasamisstrateegiatega ja muu riikliku poliitika väljatöötamisse, rakendamisse ja järelevalvesse, tehes romade osalemise tulevase raamistikuga ja riiklike kaasamisstrateegiatega siduvaks ühiseks kvaliteedistandardiks;
14. kutsub liikmesriike üles koostama romade kaasamiseks 2020. aasta järgsed riiklikud strateegiad koos tervikliku ühise hindamisraamistikuga ning pannes eelnevalt paika piisava eelarve, mis lisatakse riiklikku, piirkondlikku ja kohalikkude eelarvesse ja mida korrapäraselt läbi vaadatakse ja hinnatakse ning mis kajastab romade sotsiaalse kaasamise vajaduse ulatust; rõhutab, et riigieelarvete ja kohalike omavalitsuste eelarvete koostamisel peab üks prioriteet olema romade kaasamine; palub liikmesriikidel lisada romavastasuse tõrjumine oma riiklikesse kaasamisstrateegiatesse horisontaalse lähenemisena kõigis avaliku elu valdkondades; palub komisjonil lisada riigipõhistesse soovitustesse hinnang riiklike kaasamisstrateegiatega eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kohta;

Romavastasus ja mitmekordne diskrimineerimine

15. kordab oma seisukohta, üleskutseid ja soovitusi, mis on esitatud ja vastu võetud Euroopa Parlamendi 25. oktoobri 2017. aasta resolutsioonis põhiõiguste aspekti kohta romade integreerimisel ELis ja romavastasusega võitlemise kohta; kuna seni on võetud vaid piiratud meetmeid, kutsub komisjoni üles lisama need soovitused oma 2020. aasta järgsesse ELi ettepanekusse, mis käsitleb võrdõiguslikkust, romade kaasamist ja võitlust romavastasuse vastu, eelkõige romavastasuse ning tõe ja leppimisega seotud soovitustesse, kuna need on tugeva ja kaasava ühiskonna ülesehitamise nurgakivi; on kindlalt vastu poliitilisele narratiivile ja populismile, mille eesmärk on toetuda valitsuse poliitikas romavastasuse õhutamisele, roma rahva patuoinaks muutmisele ning diskrimineerimise ja segregatsiooni otsesele ja kaudsele soodustamisele; on arvamusel, et selline poliitiline tegevus on vastuolus mitte ainult riikide põhiseadustega, vaid ka ELi aluslepingutes sätestatud põhiõiguste ja väärtustega; seetõttu kutsub komisjoni üles

viivitamata tegutsema ja algatama rikkumismenetlused, kui on oht, et rikutakse ELi õigust;

16. kutsub liikmesriike üles ametlikult tunnistama, et romavastasus on roma rahva vastu suunatud rassismi erivorm;
17. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles käsitlema romavastasust 2020. aasta järgset perioodi puudutava ettepaneku põhivaldkondades ning nõuab liidult ja liikmesriikidelt tõhusaid seadusandlikke ja poliitilisi meetmeid selle nähtuse vastu võitlemiseks nii liikmesriikides kui ka laienemisprotsessis osalevates riikides; on seisukohal, et romavastasuse tõrjumine on horisontaalne teema ja seda tuleks arvesse võtta kõigis liidu poliitikavaldkondades, kaasa arvatud uus tehnoloogia; kutsub liikmesriike üles tagama, et õiguskaitseasutuste kavandatud ja kasutatav uus tehnoloogia ei tekita rassiliste ja etniliste vähemuste diskrimineerimise ohtu; palub komisjonil lõimida riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste töö veelgi tihedamalt tulevase poliitikaraamistiku väljatöötamise ja rakendamisse; palub lisaks komisjonil arendada romavastasuse vastu võitlemiseks tugevamat koostööd riiklike võrdõiguslikkust edendavate asutuste ja romade riiklike kontaktpunktide vahel; palub liikmesriikidel tagada võrdõiguslikkust edendavate asutuste tegelik sõltumatus, volitused ja vajalikud vahendid, et nad saaksid täita oma ülesandeid ka romade põhiõiguste edendamisel ja kaitsmisel; on arvamusel, et nimelt võrdõiguslikkust edendavate asutuste ülesanne peab olema romavastasust puudutavate andmete kogumine ja suundumuste kaardistamine ning kogutud materjali suunamine Euroopa tasandile;
18. palub liikmesriikidel tagada romade võrdne juurdepääs õiguskaitsele ja võrdsus seaduse ees; kutsub liikmesriike üles kaitsma romasid paremäärmslike rühmade ähvarduste eest, uurima politseipoolse väärkohtlemise juhtumeid ning tagama romade osalemise õiguskaitse- ja julgeolekujõududes;
19. ergutab liikmesriike võtma vastu suuniseid ja töötama välja koolitusi politsei jõududele, et võidelda romade ebaproportsionaalselt suure kriminaliseerimise, etnilise profileerimise, ülemääraste peatamis- ja läbiotsimismenetluste, roma asunduste läbiotsimiskorralduseta läbiotsimise, meelevaldse vara arestimise ja hävitamise, vahistamistel ülemäärase jõu kasutamise, rünnakute, ähvarduste, alandava kohtlemise, füüsilise väärkohtlemise ning õigustest ilmajätmise ja ebapiisava politseitegevuse vastu romade suhtes toime pandud või nende teatatud kuritegude puhul, mille korral pakutakse vaid vähest abi ja kaitset, kui üldse (näiteks inimkaubanduse juhtumite korral ja koduvägivalla ohvritele) või kuritegusid uuritakse pealiskaudselt (nt vaenukuritegude korral); kutsub liikmesriike üles tagama, et pädevad asutused uuriks selliseid juhtumeid põhjalikult; kutsub liikmesriike üles pakkuma asjakohaseid õiguskaitsevahendeid;
20. kiidab heaks Euroopa Nõukogu avaldused, mille kohaselt on vaja internetikeskkonnas vihakõne levimise nähtust põhjalikumalt analüüsida ning võtta meetmeid, et seda retoorikat reguleerida ja leida uusi viise selle vastu võitlemiseks, nagu alternatiivne narratiiv ja faktikontrollitehnoloogia;
21. kutsub liikmesriike üles tagama rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi tõhusa rakendamise praktikas ja jõustamise, samuti rassismi ja ksenofoobiat käsitleva raamotsuse tõhusa jõustamise, et võidelda püsiva romavastasuse vastu; kordab üleskutset nõukogule

lõpetada horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi üle peetavate läbirääkimiste blokeerimine, kuna see on ELis võrdõiguslikkuse saavutamise eeltingimus;

22. kutsub lisaks liikmesriike üles suurendama jõupingutusi, et võidelda diskrimineerimise, vaenukõne ja vaenukuritegude vastu riiklike ja ELi diskrimineerimisvastaste õigusaktide abil, eelkõige jälgides roma ohvrite olukorda pakkudes õigusabi;
23. tuletab seepärast meelde liikmesriikide rassilise võrdõiguslikkuse direktiivist tulenevat kohustust nimetada spetsiaalne asutus, et edendada kõigi inimeste võrdset kohtlemist ilma diskrimineerimiseta rassilise ja etnilise päritolu alusel;
24. on seisukohal, et EL ja liikmesriigid peaksid võtma meetmeid seoses üksikisikute olukorra ja õigustega, pidades silmas diskrimineerimise eri aluste ristumiskohti, seda eelkõige arvestades naiste, lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste ning puuetega inimeste olukorda ja õigusi;
25. tuletab meelde meedia otsustavat rolli romavastasuse vähendamisel vähemuste mittediskrimineeriva kajastamise kaudu;

Tervis

26. kutsub liikmesriike üles töötama välja meetmeid, et parandada romade, eelkõige naiste, laste, eakate ja puuetega inimeste juurdepääsu kvaliteetsetele ja taskukohastele ennetavatele ja raviteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule; kordab, et sellega seoses on peamine element juurdepääsu parandamine tervishoiuteenustele – nii füüsilise juurdepääsu parandamine kui ka eelarvamuste ja rassismiga seotud mittemateriaalsete tõkete kõrvaldamine;
27. kutsub liikmesriike üles eraldama piisavalt rahalisi vahendeid, et parandada roma kogukondade üldist tervislikku seisundit tervise- ja seksuaalharidust andes, mobiilsete tervisealaste sõeluuringute abil eraldatud piirkondades, ennetusalaste harivate kampaaniate abil ning koolitades tervishoiu- ja sotsiaaltöötajaid mitmekesisuse teemal, mis aitab ELi tervishoiusüsteeme mitmekesisusega kohandada;
28. mõistab teravalt hukka roma taustaga naiste etnilise segregatsiooni sünnitushaiglates; palub liikmesriikidel viivitamata keelata igasugune etniline segregatsioon tervishoiuasutustes, sealhulgas sünnitushaiglates;
29. kutsub liikmesriike üles tagama kõigile sundsteriliseerimise ohvritele tõhusad ja õigeaegsed õiguskaitsevahendid, sealhulgas tulemuslike hüvitusskeemide loomise kaudu;

Võrdne ja õiglane juurdepääs haridusele, roma kunstile, keelele ja kultuurile

30. kutsub komisjoni üles töötama välja uusi rahastamisvahendeid või allprogramme, mis täiendaksid liikmesriikide meetmeid kvaliteetse hariduse valdkonnas suunatud ja kohandatud toetuse andmiseks roma õpilastele, kes seisavad silmitsi äärmise vaesusega ja kellel puudub juurdepääs olemasolevatele ja tulevastele ELi haridusalase ja sotsiaalse kaasatuse rahastamise algatustele, nagu programm „Erasmus+“, lastegarantii või Euroopa Sotsiaalfond+;

31. märgib, et mõnedes liikmesriikides on sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate roma laste hariduse valdkonnas varasematel aastatel saavutatud vaid vähest edu, mis on eelkõige tingitud poliitilise tahte puudumisest ja romavastasusest, mistõttu on lõhe romadest ja mitteromadest õpilaste vahel õpitulemuste arvestuses endiselt suur; tuletab meelde, et roma lastele elu alustamiseks võrdse stardipositsiooni andmine on oluline, et murda vaesuse põlvkondadevahelise edasikandumise tsükkel; nõuab tungivalt, et liikmesriigid võtaksid vastu kõiki poliitikavaldkondi hõlmava tervikliku lähenemisviisi ja seaksid roma laste hariduse valitsuste tegevuskavades tähtsale kohale;
32. soovib, et haavatavate roma õpilaste haridustee peaks algama võimalikult vara, võttes arvesse iga liikmesriigi konkreetseid tingimusi, kaasates nad võrdsetesse, taskukohastesse, kättesaadavatesse ja kaasavatesse väikelaste- ja lastehoiuteenustesse; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töötaksid välja ja rakendaksid strateegiaid ja programme, mille eesmärk on hõlbustada romade juurdepääsu lastehoiuasutustele, koolidele ja ülikoolidele, mis on isikliku arengu ja karjääri arendamise eeltingimus, ning tuletab meelde, et õppekavaväline tegevus, nagu spordi- või kunstiharrastus, on suurepärane kaasamisvahend;
33. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama piisavat rahastamist valitsusvälistele organisatsioonidele, kes sellist tegevust pakuvad, kuna see on äärmiselt oluline keskkonna ja tingimuste loomiseks, kus mis tahes taustaga lastel on võrdsed võimalused; on seisukohal, et selles valdkonnas on väga oluline ka heade tavade vahetamine liikmesriikide vahel;
34. peab eriti murettekitavaks roma laste suurt segregatsiooni koolides ja diskrimineerivat tava paigutada roma lapsed vaimse puudega laste koolidesse, mis mõnes liikmesriigis endiselt jätkub; nõuab tungivalt, et asjaomased liikmesriigid lõpetaksid sellise tegevuse kooskõlas kohaldatavate diskrimineerimisvastaste õigusaktidega; kutsub liikmesriike üles seadma prioriteediks meetmed roma õpilaste mis tahes vormis segregatsiooni kaotamiseks koolides või klassides kooskõlas nõukogu 2013. aasta soovitusega, rakendades mitmesuguseid meetmeid, mis kaasavad aktiivselt kohalikke sidusrühmi, eelkõige roma vanemaid ja lapsi, samuti kogukondlikke organisatsioone, ning arendades teadlikkuse suurendamise meetmeid;
35. kutsub liikmesriike üles tagama, et kõik koolid ja inspeksioonid täidaksid ka tegelikult oma juriidilist kohustust kaotada koolides segregatsioon ning kohustaksid igal aastal koguma ja avaldama teavet koolides toimuva segregatsiooni seisu kohta kõikidel tasanditel, sealhulgas karistades neid, kes kohustust ei täida; kutsub liikmesriike üles vahetama häid tavasid, nagu segregatsiooni kaotamisega tegeleva ministrite komisjoni loomine, selle tegevuse võimestamine ja rahastamine, et toetada koole, kes soovivad segregatsiooni kaotada ja karistada neid, kes seda ei tee (muudatusettepanek 251); tuletab meelde, et komisjon algatas kolme liikmesriigi suhtes rikkumismenetluse seoses roma laste segregatsiooniga; on seisukohal, et hoolimata komisjoni jõupingutustest ei ole viimastel aastatel olukorra paranemist näha olnud; kutsub seetõttu komisjoni üles astuma sammu edasi ja edastama need juhtumid vajaduse korral Euroopa Kohtule;
36. tuletab meelde tungivat vajadust kaasata roma vanemad oma laste koolihariduse igasse etappi; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töötaksid välja programmid, mille eesmärk on kaasata roma vanemad nende laste kooliskäimise ning haridusalase ja isikliku arengu protsessi; rõhutab, et liikmesriikide suutlikkus tagada roma vanemate kaasamine sõltub

suurel määral mitmetest teguritest, nii ühiskondlikest kui ka majanduslikest, ning palub eraldi toetust majanduslike, sotsiaalsete, meditsiiniliste või eluasemega seotud raskustega silmitsi seisvatele roma peredele, pidades silmas tervishoidu ning koolitoidu ja rõivaste pakkumist; usub, et laste jaoks, kes on koolist välja langenud ja/või kirjaoskamatud ja kellel puuduvad põhioskused, tuleks välja töötada uued võimalused oma hariduse jätkamiseks; kutsub liikmesriike üles kasutama sellega seoses täielikult ära Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks;

37. kutsub ELi liikmesriike üles tagama roma lastele võrdne juurdepääs kvaliteetsele haridusele, sealhulgas kogukonnaõppe ja elukestva õppe võimaluste kaudu; kutsub liikmesriike üles tagama, et koolide õppekavades ja meedias käsitletak struktuurselt mitmekesisuse austamist, kultuuridevahelist mõistmist ja inimõigusi ning lisama koolide õppekavadesse inimõiguste, vastutustundliku juhtimise ja kodanikudemokraatia pädevuste alase koolituse ning roma ajaloo, samuti levitama ja laiendama roma ülikooliprogramme Euroopa tasandil;
38. kutsub liikmesriike üles töötama välja õigusakte ja poliitikameetmeid, mille eesmärk on tagada õiguskaitsevahendid kõigile roma lastele, kes on valediagnoosiga paigutatud erikoolidesse või etnilise päritolu alusel ainult roma laste klassidesse ja koolidesse ning kellele seetõttu ei ole tagatud põhiõigused ja võimalused kvaliteetseks hariduseks ja headeks töökohtadeks;
39. on arvamusel, et COVID-19 muutis vajalikuks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) ja -meetodite aktiivse kasutamise; rõhutab siiski, et pandeemia näitas ebapiisavat valmisolekut digiüleminekuks, kuna paljud roma taustaga perekonnad ja koolid ei ole IKT-vahendite ja -oskustega piisavalt varustatud ning ei suuda sageli endale lubada elektrit ja internetiühendust; on seisukohal, et IKT-seadme omamine on digiõppe jaoks otsustava tähtsusega tegur, ning nõuab seetõttu tungivaltp, et komisjon looks IKT-vahendite reservi ja jagaks sellest kõige kaitsetumatele perekondadele ja lastele, et pakkuda neile põhivahendeid kaugõppeks ja valmistada nad ette digiajastuks; on seisukohal, et juurdepääs internetile ja IKT-oskustele on tulevase digitaalajastu nurgakivi iga kodaniku jaoks ning seetõttu väga oluline ka romade võimestamiseks; kutsub seetõttu komisjoni üles lisama 2020. aasta järgsesse ettepanekusse internetiühendusega seotud sätteid; kutsub liikmesriike üles lisama IKT-oskused oma õppekavadesse juba varases eas ja investeerima digikirjaoskuse programmidesse, mis võivad roma lapsi toetada;
40. kutsub liikmesriike üles edendama roma keelt, kultuuri ja ajalugu koolide õppekavades, muuseumides ja muudes kultuurilise ja ajaloolise väljenduse vormides ning tunnustama roma kultuuri panust Euroopa kultuuripärandisse; kutsub liikmesriike üles töötama välja sidusad ja järjepidevad meetmed koos asjakohaste eelarvetega roma kunsti ja kultuuri stimuleerimiseks, toetamiseks ja edendamiseks, traditsioonilise roma kultuuri materiaalse ja immateriaalse pärandi uurimiseks ja säilitamiseks ning roma traditsioonilise käsitöö taaselustamiseks ja edendamiseks;

Kvaliteetne ja taskukohane eluase, keskkonnaalane õiglus

41. rõhutab, et eluase ei ole kaup, vaid vajadus, milleta inimesed ei saa ühiskonnaelus täielikult osaleda ega põhiõigusi kasutada; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles integreerima oma poliitikasse soovitud Euroopa Nõukogu inimõiguste voliniku

aruandes „ECSR The Right to affordable housing, Europe's neglected duty“, pöörates erilist tähelepanu selle tagamisele, et kõik liikmesriigid nõustuksid viivitamatult järgima muudetud Euroopa sotsiaalharta artiklit 31, milles käsitletakse õigust eluasemele, ning suurendama investeringuid sotsiaal- ja taskukohastes eluasemetesse, et kaotada liiga suured eluasemekulud, eelkõige tõrjutud elanikerühmade hulgas;

42. ergutab tungivalt liikmesriike tagama, et romad on nõuetekohaselt registreeritud, koos isikutunnistuste ja sünnitunnistustega, ning et nende kinnisvara (maa ja maja) on samuti registreeritud, samuti tagama edaspidi paindlikumad õigus- ja haldusmenetlused;
43. kutsub liikmesriike üles vähendama COVID-19 pandeemia tagajärgi romade seas, kes elavad ülerahvastatud ja ebainimlikes eluasemetingimustes, ning seda silmas pidades legaliseerima nende mitteametlikud asulad, investeerima taristusse ja parandma äsja legaliseeritud mitteametlike eluasemete elutingimusi;
44. kutsub liikmesriike üles võtma kasutusele tervikliku mehhanismi, et tagada eluaseme valdkonnas romade diskrimineerimise ja väärkohtlemise ennetamine ja selle eest karistamine, lahendada kodutuse probleem ning tagada mittepaiksetele romadele piisavad ja sobivad peatumiskohad; kutsub liikmesriike üles ennetama romade edasisi sunniviisilisi väljatõstmisi, tagades, et selline tegevus toimub alati täielikus kooskõlas rahvusvahelise, ELi ja siseriikliku õigusega, samuti kutsub liikmesriike üles tagama, et asjaomaseid isikuid teavitatakse mõistliku etteatamisajaga ja neile antakse piisavalt teavet, ning juhib tähelepanu sellele, et väljatõõtmine ei tohiks toimuda pakkumata asenduseks standardset, taskukohast ja kvaliteetset eluaset segregatsioonita keskkonnas, kus on juurdepääs avalikele teenustele; rõhutab tungivat vajadust teha segregatsiooni kaotamiseks avaliku sektori investeringuid; kutsub liikmesriike üles edendama ruumilise segregatsiooni kaotamist ning juhib tähelepanu sellele, et geograafiline isolatsioon ja eluasemete segregerimine hoiavad etniliste vähemuste esindajaid inimväärsetest töökohtadest eemal, olenemata nende kvalifikatsiooni tasemest; märgib, et väljatõõtmisele lahenduste otsimine eri asutuste osalusel on otsustava tähtsusega, samas kui romade eluasemega seotud meetmed tuleks integreerida laiemasse riiklikku tegevusse ja sotsiaaleluasemeid või abiprogramme käsitlevatesse seadusandlikesse algatustesse;
45. tuletab meelde, et COVID-19 puhangu tagajärgede all kannatavad peamiselt enim puudust kannatavad isikud, sealhulgas roma kogukonnad kogu ELis, ning taunib asjaolu, et roma kogukondi diskrimineeritakse ja tõrjutakse koroonaviiruse pandeemia tõttu veelgi rohkem; kutsub liikmesriike üles võtma COVID-19 kriisi ajal kiireloomulisi meetmeid, et lahendada veepuuduse, piisava kanalisatsiooni, elektri ja vajaliku taristu probleemid vaestes roma kogukondades; kutsub liikmesriike üles kaasama romade asulad täielikult desinfitseerimismeetmetesse, keelama peamiste kommunaalteenuste katkestamise pandeemia ajal, kaaluma kõige haavatavamate ja sissetuleku kaotanud isikute tarbimiskulude subsideerimist või maksete külmutamist taastekava kestuse lõpuni ning pakkuma üksikvanematele/üksikemadele rahalist toetust lapsehoolduse, üürimaksete ja muude majapidamiskulude jaoks, et leevendada rahalisi raskusi, pidades eelkõige silmas töökohtade kaotust;
46. kutsub üles rakendama kogu ELis Århusi konventsiooni, mis seob omavahel keskkonna- ja inimõigused; soovib integreerida keskkonnaalase ebaõigluse 2020. aasta järgesse ettepanekusse ja kutsub komisjoni üles käsitlema keskkonnaalase

diskrimineerimise eri vorme;

Roma naised ja tütarlapsed

47. rõhutab vajadust seada esikohale sooline perspektiiv ja sootundlik poliitika ning võidelda vägivalla (sealhulgas inimkaubanduse) vastu; palub nendel liikmesriikidel, kes veel ei ole Istanbuli konventsiooni ratifitseerinud, seda kiiresti teha; märgib, et tulevases poliitikas tuleb neid erinevusi arvesse võtta ja nendega tegeleda, pakkudes roma naistele spetsiifilisi sekkumisi ja konkreetseid toetusvorme; rõhutab, et sageli mitmekordse diskrimineerimise all kannatavatele roma naistele ja tütarlastele tuleks ette näha spetsiifilised meetmed mõjuvõimu suurendamiseks;
48. kutsub seetõttu liikmesriikide valitsusi, kohalikke omavalitsusi ja vajaduse korral ELi institutsioone üles kaasama roma naised naisorganisatsioonide ja asjaomaste sidusrühmade kaudu romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ettevalmistamisse, rakendamisse, hindamisse ja järelevalvesse ning looma sidemeid soolise võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste, naiste õiguste organisatsioonide ja sotsiaalse kaasamise strateegiatega vahel, et suurendada kogukondade usaldust ja tagada tundlikkus kohaliku konteksti suhtes;
49. palub liikmesriikidel tagada, et romade riiklikes kaasamisstrateegiates oleks eraldi peatükk naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse kohta ning et selle kõikides jagudes kohaldataks soolise aspekti arvestamise meetmeid, et edendada naiste õigusi ja soolise võrdõiguslikkuse perspektiivi, eriti rahaliste vahendite eraldamisel, kooskõlas nõukogu järeldustega romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistiku kohta, milles rõhutatakse, et kõigis romade kaasamist edendavates poliitikameetmetes ja toimingutes tuleb arvesse võtta soolist mõõdet; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama, kas poliitikaga saavutatakse roma naiste ja tütarlaste jaoks soovitud edasimineku ning võtma edusammude puudumise korral meetmeid;
50. kutsub liikmesriike üles kavandama meetmeid, et aidata roma naistel täielikult ära kasutada oma potentsiaali ja võimalusi tegutseda iseseisvate, enesekindlate ja emantsipeerunud aktiivsete kodanikena; kutsub liikmesriike üles laiendama kõigile roma kogukondadele kohustuslikke roma tervishoiu- ja koolivahendussüsteeme, tagama vahendaja iga 500 inimese jaoks ning neid süsteeme nõuetekohaselt rahastama ja toetama, andes vahendajatele kaasamise protsessis kesksena rolli;
51. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles roma taustaga tütarlapsi ja naisi aktiivse tööturupoliitika abil otsesemalt kaasama, sealhulgas noortegarantiisse;
52. palub komisjonil ja liikmesriikidel tagada roma naiste ja laste põhiõiguste austamine, ning tagada – ka teadlikkuse tõstmise kampaaniatega abil – et roma naised ja tütarlapsed oleksid teadlikud oma õigustest vastavalt kehtivatele riiklikele seadustele soolise võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimise kohta, samuti võidelda jätkuvalt patriarhaalsete ja seksistlike traditsioonide vastu;

Kvaliteetsed tööturuteenused

53. kutsub liikmesriike üles tagama kvaliteetsed tööturuteenused roma noortele, sealhulgas neile, kes ei tööta ega õpi ning kes seisavad silmitsi äärmise vaesusega;

54. kutsub komisjoni üles esitama teatise diskrimineerimisvaba värbamispoliitika suuniste ja standardite kohta liikmesriikidele ja tööandjatele, sealhulgas soovitud võrdõiguslikkuse kavade vastuvõtmiseks ettevõtjate tasandil ja valdkondlikes kollektiivlepingutes ning mitmekesisuse tööruhmade loomiseks töökohal, sealhulgas stereotüüpide, eelarvamuste ja negatiivsete hoiakute vastu võitlemiseks ning diskrimineerimise ennetamiseks töölevõtmisel, edutamisel, palga maksmisel ja koolituse saamisel; rõhutab tõsiasja, et neid võrdõiguslikkuse tegevuskavasid tuleks kasutada ka etnilise ja kultuurilise mitmekesisuse edendamiseks töökohal, rassismi, rassismiga seotud diskrimineerimise ja töökiusamise vastaste sise-eeskirjade väljatöötamiseks, tööjõu värbamise, karjääriredelil edasiliikumise ja tööturul püsimise jälgimiseks ning läbivaatamiseks võrdõiguslikkuse seisukohast, et teha kindlaks otsesed või kaudsed diskrimineerivad tavad ja võtta parandusmeetmeid ebavõrdsuse vähendamiseks kõigis nimetatud valdkondades ning koguda sel eesmärgil võrdõiguslikkust käsitlevaid andmeid, järgides seejuures eraelu puutumatus ja põhiõiguste standardeid;
55. rõhutab, et otsustava tähtsusega punkt romade tööhõive valdkonnas, millega tuleb tegeleda, on tulemuslik üleminek haridussüsteemist avatud tööturule; rõhutab, et oluline on võidelda deklareerimata töö eri vormide ja tööandjapoolse diskrimineerimise vastu ning ühitada tööjõuturul nõudlus ja pakkumine;
56. kutsub komisjoni üles täitma oma lubadust võtta vastu Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskava ja lisama romade kaasamise ühe näitajana sotsiaalvaldkonna tulemustabelisse; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid tagaksid romadele juurdepääsu inimväärsetele töökohtadele, õiglase palga ja töötingimused ning garanteeriks, et sotsiaalkaitse süsteemid ja sotsiaalteenused oleksid kõigile asjakohased ja juurdepääsetavad ja et kõik võimalikud abisaajad neid kasutaksid, samuti et need hõlmaksid üldist tervisekindlustust ilma diskrimineerimiseta, miinimumsissetuleku kavasad ja pensioniõigusi;
-
- ◦
57. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile, liikmesriikide ja kandidaatriikide valitsustele ja parlamentidele, liikmesriikide ja kandidaatriikide kohaliku ja piirkondliku tasandi parlamentidele ja omavalitsusasutustele, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile, Euroopa Regioonide Komiteele, Euroopa Nõukogule ja Ühinenud Rahvaste Organisatsioonile.

29.6.2020

TÖÖHÕIVE- JA SOTSIAALKOMISJONI ARVAMUS

kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonile

romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise kohta: negatiivsete hoiakutega võitlemine roma taustaga inimeste suhtes Euroopas (2020/2011(INI))

Arvamuse koostaja (*): Tomáš Zdechovský

(*) Kaasatud komisjon – kodukorra artikkel 57

ETTEPANEKUD

Tööhõive- ja sotsiaalkomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 9 kohaselt võtab liit oma poliitika ja meetmete kindlaksmääramisel ja rakendamisel arvesse tööhõive kõrge taseme edendamise, piisava sotsiaalse kaitse tagamise, sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse ning hariduse, koolituse ja inimeste tervise kaitse kõrge tasemega seotud nõudeid;
- B. arvestades, et Euroopa sotsiaalõiguste samba vastuvõtmine on hädavajalik tõrjutud rühmadesse kuuluvate inimeste, näiteks roma taustaga inimeste sotsiaalsete õiguste tugevdamiseks;
- C. arvestades, et väljendame suurt heameelt komisjoni lubaduse üle töötada välja 2020. aasta järgne tugevdatud strateegiline raamistik romade võrdõiguslikkuse, sotsiaalse ja majandusliku õigluse ning romavastasuse vastu võitlemise kohta;
- D. arvestades, et romad on Euroopa suurim etniline vähemus, kellest ligikaudu 6 miljonit elab ELis, mitte ainult etnilises, vaid ka suures sotsiaal-majanduslikus mitmekesisuses, ning kes puutub kokku mitmekordse diskrimineerimisega; arvestades, et umbes 80 % romadest elab allpool oma riigi vaesuspiiri; arvestades, et 43 % romadest (kellest 56 % on mehed ja 29 % naised) teevad mingis vormis tasustatud tööd, seejuures oli ELi keskmine 2015. aastal 70 %;¹ arvestades, et 50 % romadest vanuses 6–24 ei käi koolis ja arvestades, et 63 % noortest romadest (vanuses 16–24) ei õpi ega tööta (NEET-noored), seejuures on ELi keskmine määr 12%;² arvestades, et 2016. aastal oli roma

¹ Komisjoni 5. septembri aruanne romade integreerimise riiklike strateegiate rakendamise kohta (COM(2019)0406), lk 3.

² COM(2019)0406, lk 4.

NEET-noorte osakaal võrreldes 2011. aastaga³ suurenenud;

- E. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus ning roma laste ja noorte olukord on romade integreerimisel ja kaasamisel kaks peamist valdkonda, millega ei tegeleta piisavalt ei ELi ega liikmesriikide tasandil⁴; arvestades, et märkimisväärne osa roma naisi elab ebakindlas olukorras ja on läbipõimunud diskrimineerimise tõttu eriti haavatavas olukorras; arvestades, et naiste ja meeste võrdõiguslikkus tuleb tagada ja seda on vaja edendada kõigis valdkondades, sealhulgas tööturul osalemisel, töötingimustes, palkades, kvalifikatsioonikoolitusel, karjääri muutmisel, väljavaadetes ja edasijõudmisel;
- F. arvestades, et romade elamistingimused, nende haridustase ja tervislik seisund määravad nende sotsiaal-majandusliku ja tööturualase olukorra; arvestades, et romad puutuvad sageli kokku vaesuse, tõrjutuse, madala haridustaseme ja madala kvalifikatsiooni nõiaraviga, mis takistab neil leida stabiilset töökohta, kuna nad ei vasta töökohta nõuetele; arvestades, et püsiv sotsiaal-majanduslik ja tervisealane ebavõrdsus ning diskrimineerimise eri vormid, sealhulgas romavastasus ja vanuseline diskrimineerimine, seavad romad, eriti eakad romad haavatavasse olukorda;
- G. arvestades, et romade struktuurilise diskrimineerimise vastu võitlemine, sealhulgas hariduse, tööhõive, tervishoiu ja eluaseme kättesaadavuse prioriteetsetes valdkondades, ning nende sotsiaal-majandusliku staatuse tuntav parandamine sõltub sotsiaalse ja kultuurilise kapitali suurendamisest keskkonnas, kus elavad roma kogukonnad, ja pikaajalisest, mitut sidusrühma hõlmavast romade integreerimise käsitlusviisist koos romade aktiivse osalemisega kõigis etappides;
- H. arvestades, et võrdõiguslikkust käsitlevate andmete kogumine tähendab igat liiki eristamata andmete kogumist, mida kasutatakse diskrimineerimise ohus olevate spetsiifiliste rühmade võrreldava olukorra hindamiseks, võrdõiguslikkuse edendamist soodustava riikliku poliitika kavandamiseks ning selle rakendamise hindamiseks, ning seda tehakse tõendite, mitte pelgalt eelduste põhjal; arvestades, et selliste andmete (s.o andmed etnilise päritolu või religiooni kohta) kogumiseks on vaja andmesubjektide nõusolekut ja see võib sageli olla vastuoluline; arvestades, et selgelt on keelatud rassiline või etniline profiilianalüüs, mille puhul inimesed tuvastatakse ilma nende nõusolekuta kolmandate isikute arusaamade või üldistuste alusel, mis puudutavad rassi, etnilist kuuluvust, usutunnistust või rahvuslikku päritolu;
- I. arvestades, et vähemusrühmadesse kuuluvaid isikuid diskrimineeritakse jätkuvalt töökohtadele kandideerimisel, ja isegi kui nad juba töötavad töökojal, koheldakse neid jätkuvalt ebavõrdselt; arvestades, et madalam palk, karjääri võimaluste puudumine, ebakindlad ja rasked töötingimused, nn kleepuva põranda ja klaaslae efekt, ahistamine ja õigusvastane töölt vabastamine on vaid mõned näited; arvestades, et tööõigused ja kaitse on etnilistele vähemustele tõenäolisemalt vähem kättesaadavad; arvestades, et etnilisel päritolul paistab olevat oma osa ka tööküsimises ja see näib olevat suur

³ Roma inclusion measures reported under the EU framework for NRIS (Romade kaasamise meetmed, millest on teatatud romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku alusel), SWD(2019) 320 final, OSA 1/2, lk 18.

⁴ Expert reports building on forward-looking aspects of the evaluation of the EU Framework for National Roma Integration Strategies, Considering the Diversity of the Roma population in a post-2020 EU-initiative for Roma equality and inclusion, January 2020 (Ekspertide aruanded, mis põhinevad romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku hindamise tulevikku suunatud aspektidel, romade mitmekesisuse arvessevõtmine 2020. aasta järgses romade võrdsuse ja kaasamise ELi algatuses, jaanuar 2020, lk 16).

takistus karjääri edendamisel;

- J. arvestades, et enamik roma kogukondi, eriti Kesk- ja Ida-Euroopas, elavad segregeeritud asulates, sageli suure keskkonnamõjuga piirkondades, ühiskonnast tõrjutuna ning kogevad ruumilist segregatsiooni, ebarahuldavaid elutingimusi ja põlvkonnalt põlvkonnale kanduvat vaesust; arvestades, et komisjoni 5. septembri aruande (romade integreerimise riiklike strateegiade rakendamise kohta (COM(2019)0406)) andmetel puudub kolmandikul romade majapidamistest kraanivesi, veidi enam kui pooltel on siseruumides vesiklosett või dušš ja 78% romadest elas 2016. aastal ülerahvastatud eluruumides; arvestades, et kümnest inimesest ühel on elektriita eluase; arvestades, et üheksa liikmesriigi representatiivsetest uuringutest saadud andmed ja tulemusnäitajad osutavad sellele, et eluaseme valdkonnas püsib olukord aastatel 2011–2016 üldiselt samal tasemel, mõnes riigis paranen ainult veidi juurdepääs veele ja põhilistele mugavustele;
- K. arvestades, et ruumiline segregatsioon on endiselt eluaseme valdkonnas üks peamisi probleeme; arvestades, et 43 % romadest diskrimineeritakse eluaseme ostmisel või üürimisel ning nad ei ole piisavalt teadlikud oma võrdõiguslikkusega seotud õigustest⁵; arvestades, et omandit tõendavate ja isiklike dokumentide, näiteks sünnitunnistuse ja isikut tõendavate dokumentide puudumine takistab juurdepääsu eluasemele, avalikele teenustele ja olulistele riigiabi teenustele;
- L. arvestades, et COVID-19 kriis on suurendanud romade raskusi, kuna kriisi majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed on mõjutanud roma elanikkonda, eriti naisi, ning need süvendavad olemasolevat ebavõrdsust kõigis romade kaasamise prioriteetsetes valdkondades; arvestades, et romadel on äärmiselt suur oht kannatada COVID-19 kriisi negatiivsete tagajärgede all ning neil on piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele, haridusele, sotsiaaltoetustele, sealhulgas töötushüvitistele ja kõigile muudele meetmetele, mille eesmärk on leevendada koroonaviiruse mõju;
- M. arvestades, et kehv transporditaristu, riiklike haldusasutuste ja teenuste, eriti kvaliteetsete haridusasutuste ja tervishoiuteenuste puudus süvendavad piirkondlikku ebavõrdsust ja getostumist;
1. juhib tähelepanu asjaolule, et romad on üks suurimatest Euroopa vähemusrühmadest, kelle vaesuse, struktuurse diskrimineerimise ja sotsiaalse tõrjutuse määr on väga kõrge, ning et nende põhiõigusi, eriti majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi, ei austata; märgib kahetsustundega, et hoolimata ELi majanduslikust heaolust ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade ELi raamistikust ja ühtekuuluvusfondist ning viimasel kümnendil võetud romade sotsiaalse kaasamise meetmetest on romade üldine olukord ELis stagneerunud ning edusammud eluasemete, tööhõive, hariduse ja tervishoiu valdkonnas on olnud piiratud; kutsub kohalikke omavalitsusi ja valitsusi üles rakendama tõhusalt romasid käsitlevaid riiklikke integratsioonistrateegiaid; kutsub komisjoni üles näitama eeskju ja võtma kasutusele romade õiguste süvalaiendamise poliitika oma poliitikameetmete, programmide ja projektide kõikidel tasanditel, et takistada diskrimineerimist ja aidata kaasata romasid aktiivselt meie ühiskonda; kutsub komisjoni üles toetama valdkondadevahelist ja mitut sidusrühma hõlmavat lähenemisviisi riiklikele integratsioonistrateegiatele ning edendama romade aktiivset

⁵ COM(2019)0406.

osalemist strateegiate ettevalmistamise etapist kuni rakendamiseni;

2. kutsub komisjoni üles nägema järgmise romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate ELi raamistiku rakendamiseks liikmesriikidele ette siduvad eesmärgid, meetmed ja sihid, selge ajakava ning selged ja siduvad nõuded edusammudele, samuti edunäitajad ja piisavad rahalised vahendid; palub kohalikel omavalitsustel ja valitsustel käsitada romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamist esmatähtsana;
3. tuletab meelde oma 12. veebruari 2019. aasta resolutsiooni vajaduse kohta koostada tugevdatud 2020. aasta järgne ELi strateegiline raamistik romade kaasamist käsitlevate riiklike strateegiate jaoks ja romavastasusega võitlemise tõhustamise kohta⁶; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid kavandaksid 2020. aasta järgseks perioodiks ja kohustuksid töösse rakendama romade jaoks võrdõiguslikkuse, sotsiaalse ja majandusliku õigluse saavutamise ning romavastasuse vastu võitlemise ambitsioonika, tervikliku ja siduva ELi strateegilise raamistiku, mille juurde kuuluvad konkreetset ELi tasandi ühised eesmärgid ja miinimumstandardid, mille alusel liikmesriigid saavad kehtestada riiklikud eesmärgid, ja kus riikide erijooned on olulised niivõrd, kuivõrd nende eesmärk on saavutada rohkem kui miinimumstandardid, ning tagaksid, et mitmekordset ja läbipõimunud diskrimineerimist, soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja laste vajadusi arvestavat lähenemisviisi käsitletakse nõuetekohaselt;
4. juhib tähelepanu vajadusele murda asjaomaste romade vaesuse nõiaring, võttes selleks tõhusaid sihipäraseid meetmeid võimalikult varasest east alates, kuna sihipäraseid meetmeid kõigil hariduse tasemetel võivad olla vaesuse vastu võitlemisel tõhus vahend; rõhutab vajadust edendada üleminekut kõrgematele haridustasemetele ning toetada neid meetmeid sotsiaalsete investeeringute abil;
5. nõuab, et suuremat tähelepanu pöörataks neile liikmesriikidele, kus roma elanikkond on suur ja kus varem on võetud pigem ebatõhusaid meetmeid; rõhutab, et komisjon peaks neid liikmesriike ning nende poliitikat ja meetmeid paremini jälgima ja toetama;
6. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama romadele kõigis eluvaldkondades kaasava võrdõiguslikkuse, pöörates erilist tähelepanu naistele ja tütarlastele ning puuetega inimestele, kes on läbipõimunud diskrimineerimise ohvril;
7. kutsub liikmesriike üles võtma vastu nõukogu 2. juuli 2008. aasta direktiivi, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest (COM/2008/0426);
8. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid lisaksid vaesuse, pöörates erilist tähelepanu laste vaesusele, sotsiaalse tõrjutuse ja romavastasuse ning mittediskrimineerimise kui valdkondadevahelised mõttmed ELi strateegia ja romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate nelja põhivaldkonna kaudu, tagades seeläbi, et võrdsus, kestliku tööhõive võimalused, kaasav haridus, kvaliteetsed eluasemed ja piisavad tervishoiuteenused aitavad kaasa romade heaolu üldisele paranemisele ning et mitmekordset ja läbipõimunud diskrimineerimist, soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist ja lapsi arvestavat lähenemisviisi käsitletakse nõuetekohaselt nii 2020. aasta järgses ELi strateegilises raamistikus romasid käsitlevate

⁶ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0075.

riiklike integratsioonistrateegiate jaoks kui ka romasid käsitlevates riiklikes integratsioonistrateegiates; kutsub kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi ja valitsusi üles seadma prioriteediks romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate vastuvõtmise, läbivaatamise ja rakendamise kooskõlas ELi 2020. aasta järgse strateegilise raamistikuga ning tagama nende strateegiate tugeva seotuse peavoolupoliitikaga;

9. kutsub komisjoni üles tagama roma kodanikuühiskonna organisatsioonide, ekspertide ja kogukonnaliikmete (eelkõige kohalikul ja piirkondlikul tasandil tegutsete) võrdse osalemise poliitilistes aruteludes ja otsuste tegemises;
10. tunnistab, et romade sotsiaalsete ja majanduslike õiguste tagamiseks tuleks kaaluda terviklikumat lähenemisviisi, mille raames tugevdatakse roma vähemuse kui sotsiaalse osaleja institutsionaalset tunnustamist ning roma kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide tõhusat ja organiseeritud osalemist, võimaldades seeläbi nende sisukat osavõttu majandus- ja sotsiaalpoliitika rakendamisest, seirest ja hindamisest; kutsub komisjoni üles käsitama romade osalemist ELi tulevase strateegilise raamistiku ja riiklike strateegiate siduva ühise kvaliteedistandardina ning tagama finants- ja struktuurimehhanismide kaudu võrdse ja kvaliteetse osalemise;
11. rõhutab tõsiasja, et tööhõive sillutab teed sotsiaalsele kaasamisele ja seetõttu peab etnilistel vähemustel olema võimalus osaleda täiel määral tööturul ning et kõigi töötajate jaoks peab kehtima võrdse staatuse ja võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõte;
12. kutsub komisjoni üles esitama teatise diskrimineerimisvaba värbamispoliitika suuniste ja standardite kohta liikmesriikidele ja tööandjatele, sealhulgas soovitud võrdõiguslikkuse kavade vastuvõtmiseks ettevõtjate tasandil ja valdkondlikes kollektiivlepingutes ning mitmekesisuse tööühikute loomiseks töökohal, sealhulgas stereotüüpide, eelarvamuste ja negatiivsete hoiakute vastu võitlemiseks, diskrimineerimise ennetamiseks värbamisel, edutamisel, palga maksmisel ja koolituse saamisel; rõhutab tõsiasja, et neid võrdõiguslikkuse tegevuskavasid tuleks kasutada ka etnilise ja kultuurilise mitmekesisuse edendamiseks töökohal, rassismi, rassismiga seotud diskrimineerimise ja töökiusamise vastaste sise-eeskirjade väljatöötamiseks, tööjõu värbamise, karjääriredelil edasilikumise ja tööturul püsimise jälgimiseks ning läbivaatamiseks võrdõiguslikkuse seisukohast, et teha kindlaks otsesed või kaudsed diskrimineerivad tavad ja võtta parandusmeetmeid ebavõrdsuse vähendamiseks kõigis nimetatud valdkondades ning koguda sel eesmärgil võrdõiguslikkust käsitlevaid andmeid, järgides seejuures eraelu puutumatuse ja põhiõiguste standardeid;
13. palub komisjonil võtta muu hulgas tööhõive valdkonna diskrimineerimise vastu võitlemiseks vastu usaldusväärsete ja võrreldavate liigendatud võrdõiguslikkusandmete kogumise ja analüüsimise ühise ELi raamistiku; lisab, et see peaks hõlmama tööturunäitajaid, millega mõõdetakse võrdõiguslikkust, sealhulgas rändajate ja vähemusrühmade tööhõive olukorda, järgides seejuures täielikult eraelu puutumatuse ja põhiõiguste standardeid;
14. rõhutab, et romade tööhõive valdkonnas on kõige tähtsam tegeleda tulemusliku üleminekuga haridussüsteemist avatud tööturule, võttes arvesse roma lapsi ja noori mõjutavat kooli mitteilmumise, koolist puudumise ja väljalangemise suurt määra; juhib

tähelepanu, kui tähtis on võidelda negatiivsete stereotüüpide vastu, mis on sageli kõige suurem takistus töö leidmisel; rõhutab, kui oluline on võidelda deklareerimata töö eri vormide ja tööandjapoolse diskrimineerimise vastu, viia tööjõunõudlus vastavusse tööjõu pakkumisega ning tegeleda mitteõppivate roma noorte osakaalu suurenemise probleemiga;

15. kutsub komisjoni üles täitma oma lubadust võtta vastu Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamise tegevuskava ja lisada romade kaasamine näitajana sotsiaalvaldkonna tulemustabelisse; nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid pööraksid erilist tähelepanu romadest elanikkonnale, et kajastada nende spetsiifilist olukorda, ning tagaksid neile kvaliteetse tööhõive, juurdepääsu inimväärtetele töökohtadele, õiglase palga ja töötingimused ning garanteeriks, et sotsiaalkaitstesüsteemid ja sotsiaalteenused oleksid kõigile võimalikele abisaajatele piisavad, juurdepääsetavad ja nad neid kasutaksid, ning et need hõlmaksid üldist tervisekindlustust ilma diskrimineerimiseta, samuti miinimumsissetuleku kavasad ja pensioniõigusi;
16. tuletab meelde, et liikmesriigid on võtnud hulga meetmeid, et parandada roma laste kooliskäimist, näiteks pakkudes koolides tasuta toitu ja õpikuid ning laiendades lasteaia/eelkooli kohustust kõigile lastele; rõhutab, et neid häid tavasid tuleks jätkata;
17. kutsub liikmesriike üles tagama, et kui roma päritolu inimesed kasutavad oma liikuvusõigusi, on neil oma elukohaliikmesriigis juurdepääs kõigile vajalikele tervishoiuteenustele; rõhutab, et ühegi inimese vaesus ega elukoha staatus ei tohiks takistada juurdepääsu tervishoiu- ja sotsiaalteenustele;
18. kutsub liikmesriike üles investeerima tööhõive jälgimise ja kaebuste esitamise mehhanismidesse, mida toetavad vahendid, mis on juurdepääsetavad ja tõhusad kõigi töötajate jaoks, olenemata nende kodakondsusest ega elaniku staatusest, et kaitsta töötajaid tööandja kättemaksu ja kahjulike tagajärgede eest ning toetada kodanikuühiskonna organisatsioone teabe pakkumisel nende õiguste ja õiguste teostamise viiside kohta;
19. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et taastekava ja uus mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 on tihedalt seotud romasid käsitleva võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise ELi strateegilise raamistikuga, selle siduvate eesmärkide ja nende täitmise romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega raames; rõhutab seda silmas pidades vajadust koguda süstemaatiliselt soo ja vanuse järgi eristatud andmeid, et saada teavet vajaduste ja kontekstianalüüsi jaoks, ning esitada juhised seoses eesmärkide ja mõjunäitajate kindlaksmääramisega, et tagada parim tulemus vajaduste vastavusse viimisel kavandamise ja eelarve koostamisega nii riigi kui ka ELi tasandil;
20. nõuab tungivalt, et komisjon ja nõukogu käsitleksid Euroopa Sotsiaalfondis+ (ESF+) romade ebavõrdset olukorda kogu ELis; tuletab meelde oma 4. aprilli 2019. aasta resolutsiooni ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+)⁷ kohta, mille artikli 4 punkti 1 alapunkt viia sisaldab erieesmärki „võidelda marginaliseeritud kogukondade, nt roma diskrimineerimise vastu ja edendada nende sotsiaal-majanduslikku lõimimist“;

⁷ Vastuvõetud tekstid, P8_TA(2019)0350.

21. kutsub komisjoni üles hindama hoolikalt romade integratsiooni mõjunäitajaid perioodil 2014–2020 ning tegema kindlaks parimad tavad ja puudused; tuletab meelde, et romade integratsiooni seiret tuli parandada ESFi investeerimisprioriteedi 9 alapunkti ii, ESFi ja ERFi rakenduskavade asjakohaste erieesmärkide alusel ning kasutades ESFi ühist väljundnäitajat osalejate kohta, programmispetsiifilisi näitajaid ja eesmäärke;
22. soovib komisjonil hõlbustada parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel ja jälgida olukorda, et tagada korrapärane hindamine;
23. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama roma kogukondade esindajaid, sealhulgas noori, nii ELi kui ka riigi tasandil peetavatesse konsultatsioonidesse ja otsustusprotsessidesse;
24. tuletab meelde, et kohalike omavalitsuste ja riikide valitsuste roll, kohalike sidusrühmade, näiteks kohalike omavalitsuste ja koolide järelevalveasutuste tugev partnerlus ja pühendumus on romade kestliku integratsiooni saavutamisel määrava tähtsusega;
25. rõhutab, et asjaomased riigiasutused peavad kiiresti ja põhjalikult pühenduma roma õpilaste segregatsiooni kaotamisele koolides, suurendades nende osalemist kogu haridustsükli ja tagades kõigile sama kvaliteediga ja kaasava üldõppe; peab kahetsusväärseks tõsiasi, et roma laste väärdiagnoosimine hariduslike erivajadustega lastena on endiselt levinud diskrimineeriv tava, mille tõttu õpib eaproportsionaalselt suur hulk roma lapsi nn erikoolides, millega eraldatakse nad üldisest koolisüsteemist ja mille tõttu saavad nad sageli väga kesise hariduse; tuletab meelde Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid ja rikkumismenetlusi, mis on algatatud seoses romade diskrimineerimisega koolis kolme liikmesriigi suhtes: Tšehhi (2014), Slovakkia (2015) ja Ungari (2016); on seisukohal, et hoolimata komisjoni jõupingutustest ei ole viimastel aastatel olnud näha olukorra paranemist või on see olnud vähene; kutsub komisjoni üles hindama parandusmeetmeid ja nende mõju roma lastele ning kui neid peetakse ebapiisavaks ja mitte küllalt tõhusateks, suunama need juhtumid Euroopa Liidu Kohtusse;
26. tuletab meelde, kui oluline on roma haridustöötajate roll ja nende kohalolek haridusasutustes seoses segregatsiooni kaotamise protsessiga ning romade julgustamisega osalema elukestva õppe programmides ja täiskasvanute koolituses; soovib romade jätkuvat koolitamist ja töөлövõtmist noorte mentoriteks ja haridusvaldkonna vahendajateks, et toetada üleminekut haridussüsteemist tööturule; rõhutab vajadust tegeleda romadega sihipärasemalt aktiivse tööturupoliitika, sealhulgas noortegarantii abil, ning jälgida süstemaatiliselt diskrimineerimist juurdepääsul tööturule ja töökohal ning selle vastu võidelda; nõuab riiklike tööturuasutuste koolitamist tõrjutud rühmadeni jõudmise ja nendega tegelemise valdkonnas;
27. nõuab ümberkujundatud ühist põllumajanduspoliitikat (ÜPP), mis võimaldaks ja edendaks põllumajandustöö uuenduslikke vorme, sealhulgas roma kogukondade sotsiaalseid ühistuid, ning millel võiks olla oluline roll ka õiglase, tervisliku ja keskkonnasõbraliku toidusüsteemi loomisel; rõhutab, et selline tegevus aitaks kaasa Euroopa roheline kokkuleppe eesmärkide saavutamisele; nõuab selle valdkonna parimate tavade edendamist ja vahetamist liikmesriikide seas;
28. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles töötama välja kooskõlastatud lähenemisviise roma

laste ühiskonda integreerimiseks; nõuab seepärast, et ESF+ raames võetaks vastu sihtotstarbeliste vahenditega Euroopa lastegarantii, et aidata üks põlvkond vaesusest välja;

29. rõhutab, et takistused tervishoiuteenustele juurdepääsul ja põhilise terviseteadlikkuse puudumine suurendavad roma õpilaste laialdast segregatsiooni koolis; rõhutab, et lisaks laialt levinud romavastasusele ühiskondades, kus romad elavad, on segregeeritud koolide ja roma laste diskrimineerimise algpõhjuseks struktuuriline halvemus, millega nad puutuvad kokku eelkooli vastuvõtmisel ja sotsiaalse tõrjutuse mõttes ning mis põhjustavad töötuse ja vaesuse nõiaringi; rõhutab, et nende algpõhjustega tegelemine ja samal ajal ka teadlikkuse suurendamine on ülimalt oluline;
30. kiidab heaks jõupingutused, mida on teinud mõned liikmesriigid, kes on võtnud vastu seadusandlikud vahendid eesmärgiga tagada hariduse kvaliteedi ja võrdsuse vastavus ning võtnud samas kasutusele kaasava hariduse; märgib, et selliste meetmete eesmärk on nii roma laste kui ka kõigi teiste ebasoodsas olukorras olevate rühmade võimalikult suur integreerimine haridussüsteemi alates varasest lapsepõlvest kuni keskhariduseni, mis on lapse isikliku arengu ja karjääri eeltingimus;
31. tuletab meelde, et üldine arvamus roma vahendajate ja tervise tugiprogrammide kohta on positiivne, näiteks seoses tervishoiuteenustele juurdepääsu hõlbustamisega romade kogukonna puhul, hügieeni- ja sanitaarraajatistele juurdepääsu parandamise ning roma naiste spetsiifiliste tervisevajadustega tegelemisega; rõhutab, et Bulgaarias, Rumeenias ja Slovakkias suurendasid vastavate riikide valitsused roma tervisenõustajate programmi ulatust ning nende hindamised näitavad positiivseid muutusi (nt tervishoiuteenuse osutajate vähem diskrimineeriv käitumine ja vähem muid takistusi tervishoiule juurdepääsul, lisaks kogukondadele suunatud haridustegevus); rõhutab siiski, et selliste programmide hindamine näitab vajadust liikuda uute ja tõhusamate lähenemisviiside poole, st roma vahendajate juurest institutsioonilise reformini, millega võideldakse institutsioonilise diskrimineerimise vastu süsteemis⁸;
32. rõhutab, et oluline on toetada vanemate kaasamist kooli- ja haridustegevusse ning suurendada nende teadlikkust koolieelse hariduse, laste koolinimekirja kandmise ja koolis käimise olulisusest; märgib kahetsusega, et mõnes liikmesriigis on roma laste juurdepääs koolieelsele haridusele ja lastehoiule endiselt piiratud; märgib kahetsusega, et EL ja selle liikmesriigid ei ole kaugeltki saavutanud romade kaasamist käsitlevas ELi raamistikus seatud eesmärke;
33. kutsub liikmesriike üles tagama, et pädevad piirkondlikud ja kohalikud ametiasutused koos kodanikuühiskonna ja majanduslike sidusrühmadega rakendavad romadele suunatud tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat ning jälgivad selle tulemusi ega jäta samas kõrvale ühiskonna teisi sarnases olukorras olevaid rühmi; kutsub lisaks liikmesriike üles võtma vastu ennetus- ja parandusmeetmeid, et ületada stereotüübid ja romavastasus tööturul, tagama, et riiklikud tööturuasutused ja tööandjad seavad roma töötajate võimestamise esmatähtsaks, ning pakkuma professionaalse õppimise kaudu töö- või praktikakohti paralleelselt koos IT- ja keelekoolitusega, sealhulgas ettevõtlusoskuste edendamisega; rõhutab avalike tööturuasutuste keskset rolli romade tööhõive

⁸ Fresno JM, Lajčáková J, Szira J, Mačáková S, Karoly M, Rossi M, „A meta-evaluation of interventions for Roma inclusion“ (Metahinnang romade kaasamiseks võetud sekkumismeetmetele), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luksemburg, 2019.

edendamisel avalikus teenistuses ja ebasoodsas olukorras olevate roma töötajateni jõudmisel;

34. rõhutab, kui oluline on edendada romade juurdepääsu haridusele, kõrgharidusele, praktikale ning kutseharidusele ja -õppele, et soodustada nende majanduslikku ja sotsiaalset kaasatust; on arvamisel, et kutseharidust ja -õpet ei peeta endiselt piisavalt prioriteetseks ega lahenduseks, mis pakub vahendeid romade rakendamiseks ja neile võimaluste loomiseks; julgustab liikmesriike tagama, et romadele suunatud kutseõppekavad kajastavad nende spetsiifilist olukorda ja tööturu suurenenud nõudmisi: tuletab meelde, et vananeva rahvastikuga Euroopa seisab silmitsi kvalifitseeritud tööjõu puudusega ja seetõttu ei tohiks roma noorte rahvastikurühma pidada koormaks, vaid võimaluseks ja potentsiaalseks tulevaseks tööjõuks; kutsub liikmesriike üles ergutama ettevõtjate suuremat osalemist, eelkõige kohalikul tasandil, ja kaaluma sotsiaalsete ettevõtete arengu toetamist, et luua romadele kestlikke töökohti, keskendudes seejuures roma naistele;
35. rõhutab, et romad töötavad sageli ebakindlates või ebatüüpilistes töötingimustes; on kindlal arvamisel, et uus, eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA) peaks olema suunatud liikmesriikide kõige haavatavamatele rühmadele;
36. kutsub komisjoni üles viima ELi õigusaktid kooskõlla ÜRO õigusraamistikuga, milles käsitletakse inimõigust veele, ja laiendama veega seotud direktiivide kohaldatavust, et hõlmata veevarustuse ja -teenuste juurdepääsetavuse ja taskukohasuse probleeme; palub komisjonil töötada välja sotsiaalse võrdõiguslikkuse näitajad ja seiremehhanismid seoses vee ja sanitaaringimuste kättesaadavusega liikmesriikides, teha ELi Põhiõiguste Ametile ülesandeks korraldada iga-aastane andmete kogumine ning eraldada vahendeid, et lahendada probleemid seoses sotsiaalselt tõrjutud ja etniliselt diskrimineeritud rühmade piiratud juurdepääsuga veevarustusele ja kanalisatsiooniteenustele;
37. kutsub liikmesriike üles tegema kooskõlastatud jõupingutusi, et suurendada teadlikkust ja teavitada üldsust romade kaasamisest;
38. kutsub liikmesriike üles vähendama COVID-19 pandeemia tagajärgi romadele seoses ülerahvastatud ja ebainimlike eluasemetingimustega mitteametlike asulate legaliseerimise, taristusse investeerimise ja äsja legaliseeritud mitteametlike eluasemete parandamise ning mittepaiksetele romadele piisavate ja asjakohaste peatuskohtade pakkumise kaudu; kutsub liikmesriike üles pakkuma praegu mitteametlikes asulates elavatele romadele alternatiivina püsivaid, inimväärsed, taskukohaseid, keskkonnaohutuid segregerimata eluruumi;
39. kutsub liikmesriike üles võtma COVID-19 kriisi ajal kiireloomulisi meetmeid veepuuduse, piisava kanalisatsiooni, elektri ja vajaliku taristu puudumise kõrvaldamiseks vaestes roma kogukondades; kutsub liikmesriike üles kaasama romade asulad täielikult desinfitseerimismeetmetesse, keelama peamiste kommunaalteenuste katkestamise pandeemia ajal, kaaluma kõige haavatavamate ja sissetuleku kaotanud isikute tarbimiskulude subsideerimist või maksete külmutamist taastekava kestuse lõpuni, pakkuma üksikvanematele/üksikemadele rahalist toetust lapsehoolduse, üürimaksete ja muude majapidamiskulude jaoks, et leevendada rahalisi raskusi, pidades eelkõige silmas töökohtade kaotust;

40. kutsub liikmesriike üles tagama, et COVID-19 kriisi tagajärjel ei jäetaks ühtegi romaat kõrvale, toetades selleks haavatavaid roma töötajaid, eelkõige naisi ja üksikvanemaid, ning lisades ajutise toetuse Euroopa rahastamisvahendite (nt TERA ja Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks) rakendamisel romasid käsitlevad erisätted ja näitajad;
41. tuletab meelde, et kaupade ja teenuste, sealhulgas eluaseme kättesaadavuse ja pakkumise osas, mis kuulub peamiselt riiklike ja piirkondlike valitsuste pädevusse, pakub kaitset ja võrdse kohtlemisega seotud tagatise rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv⁹; rõhutab, et romade eluaseme õiguste rikkumine ja neile kehva juurdepääsu tagamine eluasemetele ja kommunaalteenustele avaldab negatiivset mõju hariduse, tööhõive ja tervishoiu tulemustele ning kahjustab üldiselt sotsiaalset kaasatust; rõhutab vajadust tagada direktiivi nõuetekohane ja tõhus ülevõtmine ja asjakohane rakendamine;
42. rõhutab, et sihipäraste eluasememeetmete valdkonnas on oluline luua algusest peale romasid kaasav osalemisprotsess; soovib, et eluasemepoliitika peaks põhinema eluaseme ja kommunaalteenuste kulude jagamise või abisaajate panuse põhimõttel, mille raames saaksid romadest abisaajad ise korraldada oma algatusi ja osaleda omaenda asulate kavandamises¹⁰;
43. kutsub liikmesriike üles edendama ruumilise segregatsiooni kaotamist ja kaasama romadest abisaajad eluasemeprojektide kavandamisse ja rakendamisse, et vähendada ja ennetada sundväljatõstmist, tegeleda kodutuse probleemiga ning tagada mittepaikestele romadele piisavad ja asjakohased peatumiskohad; juhib tähelepanu sellele, et geograafiline isoleerimine ja eluasemete segregatsioon hoiavad etniliste vähemuste esindajaid inimväärtetest töökohtadest eemal, olenemata nende kvalifikatsiooni tasemest; märgib, et väljatõstmisele lahenduste otsimine eri asutuste osalusel on otsustava tähtsusega, samas kui romade eluasemega seotud meetmed tuleks integreerida laiemasse riiklikku tegevusse ja sotsiaaleluasemeid või abiprogramme käsitlevatesse seadusandlikesse algatustesse; juhib tähelepanu asjaolule, et ükski väljatõõtmine ei tohiks toimuda ilma standardse ja taskukohase asenduseluaseme pakkumiseta segregatsioonita asukohas, kus on juurdepääs avalikele teenustele; rõhutab tungivat vajadust teha segregatsiooni ületamiseks avaliku sektori investeeringuid;
44. kutsub liikmesriike üles pöörama romade kaasamise meetmete kavandamisel, suunamisel, rakendamisel ja jälgimisel tähelepanu geograafilisele ebavõrdsusele, eluasemete segregatsioonile ning ebasoodsate tingimuste kõikehõlmavale ja mitmekülgsel laadile, kuna territoriaalne lähenemisviis võib olla sotsiaalse kaasatuse meetmete kavandamisel ja rakendamisel asjakohane; soovib liikmesriikidel teha suuremaid jõupingutusi, et tagada juurdepääs puhtale joogiveele, sanitaartingimustele ja kanalisatsioonivõrkudele ning rakendada õigusi piisavale elatustasemele ja tervislikule keskkonnale; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama poliitikavaldkondade integreerimise, et võidelda romavastasuse vastu kõigis selle vormides ja tunnistada keskkonnaalast diskrimineerimist romavastasuse spetsiifilise mõistena; soovib integreerida keskkond 2020. aasta järgsesse raamistikku ja kutsub komisjoni üles

⁹ Nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust, artikli 3 lõike 1 punkt h (EÜT L 180, 19.7.2000, lk 22);

¹⁰ Meta-Evaluation of Interventions for Roma Inclusion, Joint Research Center, 2019, Publications Office of the European Union (Metahinnang romade kaasamiseks võetud sekkumismeetmetele, Teadusuuringute Ühiskeskus 2019, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus).

käsitlenud keskkonnaalase diskrimineerimise eri vorme;

45. nõuab, et Euroopa Liit ja liikmesriigid teeksid rohkem jõupingutusi Euroopa poolaasta, ESF+ ja kõigi ELi 2021.–2027. aasta fondide vastavusse viimisel romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ja Euroopa sotsiaalõiguste sambaga ning nõuab tungivalt, et liikmesriigid avalikustaksid selleks eraldatud riigieelarve osa ning avaldaksid rahastatud projektide nimekirja;
46. mõistab hukka igasuguse diskrimineerimise maja tüürimisel või töökohale kandideerimisel; tuleb seepärast meelde liikmesriikide rassilise võrdõiguslikkuse direktiivist tulenevat kohustust nimetada spetsiaalne asutus kõigi inimeste õiguste edendamiseks ilma diskrimineerimiseta rassilise ja etnilise päritolu alusel; kutsub liikmesriike üles tugevdama oma riiklike võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste sõltumatust, suurendama nende ressursse ja volitusi, et tõhustada võitlust romade diskrimineerimisega, sealhulgas institutsioonilise diskrimineerimisega, ning rakendada selleks komisjoni soovitusi võrdõiguslikkust edendavate asutuste suhtes kohaldatavate nõuete kohta¹¹;
47. kutsub liikmesriike üles lahendama eluaseme ja kodutuse probleemi selliste meetmetega nagu sotsiaaleluasemete fondi arendamine ja sotsiaaleluasemetele mittediskrimineeriva juurdepääsu edendamine või toetades selliseid edukaid projekte nagu mikrolaenu roma peredele; juhib tähelepanu paljulubavatele „Housing first“ („Kõige tähtsam on eluase“) algatustele, mille eesmärk on ennetada kodutust ja selle probleemiga võidelda; soovib liikmesriikidel kaaluda üleminekut teenuste osutamise nn trepimudelilt eluasemepõhiste teenustele, mis täiendavad eluaseme pakkumist kaasneva toetusega, mis hõlmab tööhõive, hariduse, tervishoiu ja kogukonna arendamise elemente; kutsub liikmesriike üles võtma sihiks poliitika, millega toetatakse vaesusohus inimesi, sealhulgas romasid, et neil oleks juurdepääs tavalistele korralikele töökohtadele; kutsub liikmesriike üles keskenduma eelkõige noortele, et nad lõpetaksid keskkooli;
48. tõdeb, et ühissätete määrusesse¹² lisati konkreetne romade rahastamise prioriteet ning et romade kaasamisega seotud riigipõhistest soovitustest sai nõue eraldada vahendeid selle edendamiseks; kutsub liikmesriike ja komisjoni üles tagama, et nende muudatuste tulemuseks on olenemata piirkonna kategooriast konkreetset kohapealset romasid toetavad projektid¹³; kutsub komisjoni üles jälgima strateegiatega rakendamist korrapärastel kohtumistel liikmesriikidega ja avaldama aruandeid rahaliste vahendite jaotamise kohta selles suunas; kutsub komisjoni üles uurima madala kasutusmäära põhjuseid mõnes liikmesriigis, kooskõlas soovitustega, mille Euroopa Kontrollikoda andis oma eriaruandes¹⁴ liikmesriikidele ja komisjonile;

¹¹ ELT L 167, 4.7.2018, lk 28.

¹² XI lisa eeltingimuste kohta, I osa: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1303/2013 (millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta) esitatud valdkonnapõhised eeltingimused, investeerimisprioriteet 9.2 (ELT L 347, 13.5.2014, lk 320).

¹³ Mirga-Kruszelnicka, Anna, „Revisiting the EU Roma Framework: Assessing the European Dimension for the Post-2020 Future“ (Romasid käsitleva ELi raamistiku läbivaatamine: Euroopa mõtme hindamine 2020. aasta järgseks perioodiks), Avatud Ühiskonna Instituut, juuni 2017, lk 17.

¹⁴ Euroopa Kontrollikoda, eriaruanne nr 14/2016 „Romade integratsioonile suunatud ELi poliitikaalgatused ja

49. peab kahetsusväärseks olemasolevate rahastamisvahendite ning romade sotsiaal-majandusliku arengu ja kaasamisega seotud strateegiliste kavade ja eesmärkide vahelist nõrka seost; kutsub liikmesriike üles võtma kasutusele tõhusad seire- ja järelevalvemehhanismid, tagamaks et peavooluprogramme, sealhulgas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega hõlmatud programme kasutatakse nõuetekohaselt ning neid ei kuritarvitata; rõhutab, et järelevalve on eriti oluline, et kavandada ja leevendada mis tahes sekkumismeetme eduka rakendamise võimalikke riske, ning et see toetaks veelgi tõenditel põhinevaid poliitilisi algatusi ning tõhusamat eesmärkide seadmist ja vahendite eraldamist; tuletab meelde, et Euroopa Kontrollikoda jõudis 2016. aastal järeldusele, et Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid jaotati liikmesriikide vahel selliste näitajate alusel, mis ei ole roma elanikkonnaga konkreetselt seotud, ning väljendas arvamust, et need näitajad ei ole kõige sobivamad otsustamiseks, kui suur osa romade integratsioonile ette nähtud ELi rahastusest tuleks eraldada igale liikmesriigile; rõhutab alternatiivsete mõjuhindamise meetodite olulisust, et vähendada lõhet poliitikaraamistiku ja kohapealse rakendamise vahel;
50. on arvamusel, et süvalaiendamine on endiselt asjakohane, kuna sihipärased meetmed üksi ei ole piisavalt tõhusad; rõhutab seepärast vajadust süvalaiendada romade integreerimise aspekte veelgi enam ELi ja liikmesriikide poliitilistesse meetmetesse;
51. tunnistab, et sekkumismeetmete ülekandmine ühest riigist teise ei ole mehaaniline protsess; kuigi eesmärgid, töömeetodid ja -vahendid võivad olla ülekantavad, tuleb strateegiaid ja protsesse kohandada kohaliku olukorraga ning need tingimused võivad olla seotud institutsioonilise suutlikkuse, eri osalejate toetuse ja kohaliku kontekstiga; kutsub seepärast liikmesriike ja komisjoni üles kasutama vastupidise stsenaariumi mõjuhindamise meetodeid nõuetekohaselt ning võrdlema ja selgitama liikmesriikide eri tulemusi;
52. kutsub Euroopa Liitu ja liikmesriike üles tugevdama andmeid ja teadusuuringuid, et läbipõimunud diskrimineerimist paremini tuvastada ja mõista; julgustab komisjoni jälgima roma kogukondade vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitmetahulisi aspekte, kasutades Eurostati kombineeritud vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste (ARPE) näitajat;
53. ergutab komisjoni looma uuenduslikke, mõju taotlevaid ja andmetel põhinevaid lähenemisviise, mida saab kasutada otse järgmise põlvkonna programmide (InvestEU aastateks 2021–2027 ja ESF+ programmitöö) ja strateegiate (eelkõige 2020. aasta järgse romade võrdõiguslikkuse ja kaasatuse strateegia) jaoks.
54. rõhutab, et COVID-19 pandeemia tagajärjed on enamasti rängemad enim puudust kannatavate inimeste, sealhulgas roma kogukondade jaoks üle kogu Euroopa; rõhutab, et EL peab keskenduma oma kodanike vahetutele vajadustele, reageerima tekkivatele probleemidele kiiresti ja asjakohaselt, et tugevdada ühtekuuluvust, suurendada usaldust ELi institutsioonide vastu ning järgida praktikas ELi väärtusi, eelkõige solidaarsust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles hindama COVID-19 pandeemia tagajärgi roma kogukondade olukorrale ja kaaluma tõhusaid meetmeid; väljendab heameelt ettepaneku üle tugevdada Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks, et toetada kõige suuremaid abivajajaid; märgib kahetsusega, et COVID-19 pandeemia tõttu

rahaline abi: viimasel kümnendil on tehtud märkimisväärseid edusamme, kuid kohapeal vajatakse täiendavaid jõupingutusi“, 2016.

võidakse teha järgmises, 2021.–2027. aastate mitmeaastases finantsraamistikus kärpeid, mis mõjutab negatiivselt roma kogukondi toetavaid kodanikuühiskonna organisatsioone ja selle tõttu ka roma kogukondadeni jõudmist.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	23.6.2020
Lõpphääletuse tulemus	+: 46 -: 5 0: 3
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Atidzhe Alieva-Veli, Marc Angel, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Andrea Bocskor, Milan Brglez, Sylvie Brunet, David Casa, Leila Chaibi, Margarita de la Pisa Carrión, Klára Dobrev, Jarosław Duda, Estrella Durá Ferrandis, Lucia Ďuriš Nicholsonová, Rosa Estaràs Ferragut, Nicolaus Fest, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Heléne Fritzon, Helmut Geuking, Alicia Homs Ginel, France Jamet, Agnes Jongerius, Radan Kanev, Ádám Kósa, Stelios Kypouropoulos, Katrin Langensiepen, Miriam Lexmann, Elena Lizzi, Radka Maxová, Sandra Pereira, Dragoş Pîslaru, Manuel Pizarro, Dennis Radtke, Elżbieta Rafalska, Guido Reil, Daniela Rondinelli, Mounir Satouri, Monica Semedo, Beata Szydło, Eugen Tomac, Romana Tomc, Yana Toom, Marie-Pierre Vedrenne, Nikolaj Villumsen, Marianne Vind, Maria Walsh, Stefania Zambelli, Tatjana Ždanoka, Tomáš Zdechovský
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Anna Júlia Donáth, José Gusmão, Pierfrancesco Majorino, Kim Van Sparrentak

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

46	+
PPE	David Casa, Jarosław Duda, Rosa Estaràs Ferragut, Loucas Fourlas, Cindy Franssen, Radan Kanev, Stelios Kypouropoulos, Miriam Lexmann, Dennis Radtke, Eugen Tomac, Romana Tomc, Maria Walsh, Tomáš Zdechovský
S&D	Marc Angel, Gabriele Bischoff, Vilija Blinkevičiūtė, Milan Brglez, Klára Dobrev, Estrella Durá Ferrandis, Helène Fritzon, Alicia Homs Ginel, Agnes Jongerius, Pierfrancesco Majorino, Manuel Pizarro, Marianne Vind
RENEW	Atidzhe Alieva-Veli, Sylvie Brunet, Anna Júlia Donáth, Dragoş Pîslaru, Monica Semedo, Yana Toom, Marie-Pierre Vedrenne
VERTS/ALE	Katrin Langensiepen, Mounir Satouri, Kim Van Sparrentak, Tatjana Ždanoka
ECR	Helmut Geuking, Elzbieta Rafalska, Beata Szydło, Margarita de la Pisa Carrión, Lucia Ďuriš Nicholsonová
GUE/NGL	Leila Chaibi, José Gusmão, Sandra Pereira, Nikolaj Villumsen
NI	Daniela Rondinelli

5	-
ID	Nicolaus Fest, France Jamet, Elena Lizzi, Guido Reil, Stefania Zambelli

3	0
PPE	Andrea Bocskor, Ádám Kósa
RENEW	Radka Maxová

Kasutatud tähised:

+ : poolt

– : vastu

0 : erapooletu

23.6.2020

KULTUURI- JA HARIDUSKOMISJONI ARVAMUS

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiade rakendamise aruande ja roma päritolu inimeste suhtes Euroopas levinud negatiivsete hoiakute vastu võitlemise kohta (2020/2011(INI))

Arvamuse koostaja: Peter Pollák

ETTEPANEKUD

Kultuuri- ja hariduskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. märgib, et mõnedes liikmesriikides on sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevate roma laste hariduse valdkonnas varasematel aastatel saavutatud vaid vähest edu, mis on tingitud poliitilise tahte puudumisest ja romavastasusest, mistõttu on lõhe romadest ja mitteromadest õpilaste vahel õpitulemuste arvestuses endiselt suur; tuletab meelde, et roma lastele elu alustamiseks võrdse stardipositsiooni andmine on oluline, et murda vaesuse põlvkondadevahelise edasikandumise tsükkel; nõuab tungival, et liikmesriigid võtaksid vastu kõiki poliitikavaldkondi hõlmava tervikliku lähenemisviisi ja seaksid roma laste hariduse valitsuste tegevuskavades tähtsale kohale, et võidelda tõhusalt vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja romavastasuse vastu, mida need lapsed kogevad;
2. tuletab meelde, et roma õpilased on ELi kodanikud ning seetõttu on neil samad õigused ja kohustused, neile tuleks tagada võrdsed võimalused ja nad peaksid saama haridust kõigil tasanditel üldises, kvaliteetses ja kaasavas hariduskeskkonnas; tuletab meelde, et hoolimata kehtivatest diskrimineerimisvastastest õigusaktidest ja poliitikast on mõnes liikmesriigis endiselt laialt levinud tava eraldada roma õpilased erikoolidesse või -klassidesse, isegi tavahariduskeskkonnas; rõhutab, et eelkõige suure roma elanikkonnaga ELi liikmesriikides tuleks kehtestada tõhusad segregatsiooni kaotamise strateegiad, mis põhinevad segregatsiooni kaotamise võrdlusalustel ning kaasava ja kultuuridevahelise hariduse parimate tavade vahetamisel; tuletab meelde, et roma haridustöötajate roll hariduse segregatsiooni vähendamisel on väga oluline, ning rõhutab vajadust haridustöötajate teadlikkuse tõstmise ja diskrimineerimisvastase koolituse järele, et tulemuslikult kaotada romavastasus haridussektoris;
3. soovib, arvestades kvaliteetse alushariduse tähtsust, mis on teadaolevalt seotud paremate õpitulemustega ja hilisemale sotsiaalsele kaasatusele aluse panemisega, et haavatavate roma õpilaste haridus peaks algama võimalikult varakult, eelistatavalt

kolme aasta vanuselt, võttes arvesse iga liikmesriigi spetsiifilisi tingimusi, kaasates romad taskukohastesse, kättesaadavatesse ja kaasavatesse alushariduse ja lapsehoiu teenustesse; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töotaksid välja ja rakendaksid strateegiaid ja programme, mille eesmärk on hõlbustada romade juurdepääsu lastehoiuasutustele, koolidele ja ülikoolidele, mis on isikliku arengu ja karjääri arendamise eeltingimus, ning tuletab meelde, et õppekavaväline tegevus, nagu spordi- või kunstiharrastus, on suurepärase kaasamisvahend;

4. rõhutab, et roma lapsed peaksid haridusteed jätkama vähemalt teise taseme hariduse ülemise astme lõpetamiseni; nõuab sellega seoses tungivalt, et liikmesriigid tagaksid piisava rahastamise, et tavahariduspoliitika tugevdaks koolide ja õpetajate suutlikkust reageerida asjakohaselt roma õpilaste õpivajadustele; kutsub komisjoni üles tõhustama oma strateegiat, et püüda veelgi vähendada haridussüsteemist väljalangevate roma laste arvu ja vältida astmete kordamist, eelkõige analüüsides kõrgeima edumääraga meetmeid, hõlbustades parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel ja propageerides romade edulugusid programmis „Erasmus+“; rõhutab vajadust pakkuda tuge perekondadele ja asjakohast õpetajakoolitust, samuti varajast, korrapärast ja õigeaegset toetust roma õpilastele, sealhulgas pikapäevaõpet;
5. kutsub liikmesriike üles hõlbustama üleminekut ühelt haridusteelt teisele, sealhulgas kuni kolmanda taseme hariduseni, pakkudes piisavat haridus- ja karjäärinõustamist ning tugiprogramme, sealhulgas ka võimestamiskoolitust koolist tööellu siirdumiseks, ning rahalist abi, näiteks toetusi ja laene, et võimaldada roma noortel omandada kvalifikatsioone, sealhulgas digi- ja ettevõtlusoskusi, mida nad vajavad tõhusaks sotsiaalseks ja tööturule integreerumiseks;
6. tuletab meelde tungivat vajadust kaasata roma vanemad oma laste koolihariduse igasse etappi; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töotaksid välja programmid, mille eesmärk on kaasata roma vanemad nende laste kooliskäimise ning haridusalase ja isikliku arengu protsessi; rõhutab, et liikmesriikide suutlikkus tagada roma vanemate kaasamine sõltub suurel määral mitmetest teguritest, nii ühiskondlikest kui ka majanduslikest, ning palub eraldi toetust majanduslike, sotsiaalsete, meditsiiniliste või eluasemega seotud raskustega silmitsi seisvatele roma peredele, pidades silmas tervishoidu ning koolitoidu ja rõivaste pakkumist;
7. rõhutab, et praeguse COVID-19 pandeemia kontekstis võetud meetmed mõjutavad roma õpilasi ebaproportsionaalselt palju, kuna enamik neist elab vaestes ja marginaliseeritud linnaosades ning neil puuduvad vahendid kaugõppeks või koduõppeks; nõuab tungivalt, et liikmesriigid hoiaksid ära nende roma laste hariduse täieliku katkemise ja tagaksid neile samasuguse kvaliteetse hariduse nagu teistele õpilastele;
8. nõuab tungivalt, et liikmesriigid edendaksid koolide õppekavades romi keelt, kultuuri ja ajalugu kui strateegiat, mille abil võidelda diskrimineerimise vastu, vähendada negatiivset suhtumist romi päritolu inimestesse ja suurendada nende sotsiaal-kultuurilist kaasatust.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	22.6.2020
Lõpphääletuse tulemus	+: 25 -: 3 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Asim Ademov, Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Andrea Bocskor, Vlad-Marius Botoș, Ilana Cicurel, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Predrag Fred Matic, Dace Melbārde, Victor Negrescu, Niklas Nienau, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Andrey Slabakov, Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Salima Yenbou, Milan Zver
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Pernando Barrena Arza, Loucas Furlas, Ibán García Del Blanco

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

25	+
PPE	Asim Ademov, Andrea Bocskor, Loucas Furlas, Tomasz Frankowski, Peter Pollák, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Milan Zver
S&D	Ibán García del Blanco, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Victor Negrescu, Marcos Ros Sempere, Domènec Ruiz Devesa, Massimiliano Smeriglio
RENEW	Vlad-Marius Botoș, Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Irena Joveva
VERTS/ALE	Romeo Franz, Niklas Nienaß, Salima Yenbou
GUE/NGL	Pernando Barrena Arza, Niyazi Kizilyürek
NI	Isabella Adinolfi
3	-
ID	Christine Anderson, Gilbert Collard, Gianantonio Da Re
2	0
ECR	Dace Melbārde, Andrey Slabakov

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

9.7.2020

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate rakendamise aruande ja võitluse kohta roma päritolu inimeste suhtes levinud negatiivsete hoiakute vastu Euroopas (2020/2011(INI))

Arvamuse koostaja: Livia Járóka

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A arvestades, et romad on Euroopa suurim rahvusvähemus ning ELis elab ligikaudu 6 miljonit roma taustaga inimest, kellest enamikul on mõne liikmesriigi kodakondsus; arvestades, et termin „roma“ hõlmab mitmeid erinevaid rühmi, sh romad, mustlased, rändlejad, manušid, aškalid, sintid ja bojašid; arvestades, et igal inimesel ELis on võrdne õigus ja kohustus saada ühiskonna täieõiguslikuks, aktiivseks ja integreeritud liikmeks, samas kui statistika näitab, et romad on Euroopas endiselt inimõigustest ilma jäetud ja umbes 80 % roma taustaga inimestest elab allpool oma riigi vaesusriski piiri; arvestades, et romad on osa Euroopa kultuurist ja väärtustest ning nad on osa ELi kultuurilisest rikkusest, mitmekesisusest, majandusest ja ühisest ajaloo; arvestades, et rahvusvähemustega seotud kultuuripärandi kaitsmisel ja tugevdamisel liikmesriikides on sotsiaalses ühtekuuluvuses oluline roll; arvestades, et roma taustaga inimesed peavad saama täiel määral osaleda oma olukorra parandamiseks võetavate meetmete kavandamises, rakendamises, hindamises ja järelevalves ning neil peab olema selles tegelik sõnaõigus;
- B. arvestades, et roma päritolu naised ja tütarlapsed kogevad sageli romavastasuse ja seksismiga seotud valdkonnaülelt diskrimineerimist ning kahjulikke stereotüüpe nii ühiskonnas tervikuna kui ka oma kogukonnas; arvestades, et nad on liikmesriikides üks kõige ebasoodsamas olukorras olev rühm, et nad elavad ebapiisavate tingimustega asundustes, kus neil on ebavõrdne juurdepääs haridusele, tööle, tervishoiuteenustele, kraaniveele ja kanalisatsioonile ning konkreetsed takistused, ning et nad kuuluvad nende rühmade hulka, keda COVID-19 pandeemia kõige rängemalt mõjutab;
- C. arvestades, et roma kogukond on vähemus, keda ohustab sotsiaalne tõrjutus ebavõrdse juurdepääsu tõttu haridusele või madala haridustaseme tõttu, mille tagajärjeks on

tööturul nõutavate kvalifikatsioonide puudumine ning sellest tulenevalt halvem elu- ja terviseolukord; arvestades, et puudumise, haridussüsteemist varakult lahkumise ning mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noored) osakaal romade hulgas on keskmisest palju suurem – 68 % romadest lahkub haridussüsteemist varakult, erinevalt strateegia „Euroopa 2020“ eesmärgist, milleks on 10 %; arvestades, et ainult 18 % roma päritolu lastest jätkab õppimist, et omandada kõrgharidus; arvestades, et vaja on paremat haridusalast toetust, karjääriplaneerimist ja muutusi haridustöötajate suhtumises roma õpilastesse, et toetada nende töösukusi ja juurdepääsu tööturule;

- D. arvestades, et 16–24aastastest roma naistest on NEET-noori 72 %, roma noormeestest aga 55 %; arvestades, et 28 % kõigist roma taustaga naistest, keda uuriti uuringus EU-MIDIS II, nimetasid põhitegevusena kodust tööd, võrreldes 6 %-ga kõigist meestest; arvestades, et roma taustaga naiste puhul on see suhtarv võrreldes üldelanikkonna naistega kõrge⁴⁹; arvestades, et soolised stereotüübid, traditsioonid ja patriarhaalsed struktuurid kahjustavad naisi ja mehi, takistavad naiste õigusi ja soolise võrdõiguslikkuse saavutamist ning neid ei tohi kunagi kasutada vägivallla või rõhumise ettekäändena; arvestades, et sootundliku hariduse kasvatuslikud vahendid stereotüüpide vastu võitlemiseks on väga olulised juba varasest east alates;
- E. arvestades, et suur osa roma elanikkonnast saab iseseisvaks ja loob perekonna väga noorelt; arvestades, et noortel roma naistel, kellel on perekond ja kes elavad ebapiisavate tingimustega asundustes, on suur tõrjutuse ja marginaliseerumise oht; arvestades, et seda nähtust tuleb mõista ja selle vastu tuleb koos romadega sootundlike meetmete abil võidelda; arvestades, et vaja on sihipäraseid ja sootundlikke investeeringuid, eelkõige roma päritolu noorte naiste ja meeste heaks, kes abielluvad, lahkuvad koolist ja lähevad tööle varases eas, mille tõttu nad saavad madala kvalifikatsiooniga töökohti, kus on vähe võimalusi isiklikuks arenguks; arvestades, et nõustamine, perekonna roll ning teadmised seksuaal- ja reproduktiivõigustest on seetõttu roma taustaga noorte perede toetamisel üliolulised ning nõuavad kultuuriliselt tundlikku tööd, mis rajaneb põhiteadmistel roma kultuuri ja tavakultuuri vahelistest kultuurilistest erinevustest ja traditsioonidest;
- F. arvestades, et roma päritolu naised on eriti suures vaesuse, sotsiaalse tõrjutuse ja suure puuduse ohus; arvestades, et neil puudub juurdepääs eluasemele ja haridusele, nende tööhõive on oluliselt väiksem kui roma meestel ja muul elanikkonnal ning nende terviseõigusi rikutakse jätkuvalt; arvestades, et LGBTI+-romade, puudega roma naiste ja eakate romade erivajadusi ei ole endiselt tõsiselt arvesse võetud;
- G. arvestades, et roma taustaga naistel on palju madalam tööhõive määr (16 %) kui roma taustaga meestel (34 %); arvestades, et võrdluseks on sooline ebavõrdsus üldelanikkonna hulgas endiselt märkimisväärne, kuid see ei ole nii suur kui roma taustaga inimeste hulgas – meestest töötab 71 %, naistest 57 %⁵⁰;
- H. arvestades, et juurdepääs tervishoiuteenustele on naiste jaoks eriti oluline, eelkõige turvaline, õigeaegne ja täielik juurdepääs seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning seonduvatele õigustele, kuna see on soolise võrdõiguslikkuse saavutamise alus;
- I. arvestades, et Lääne-Balkani riikides elab märkimisväärne arv roma taustaga inimesi,

⁴⁹ Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2016.

⁵⁰ Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise teine uuring, Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2016.

kelle oodatav eluiga, tervis, haridus, tööhõive ja olukord on halvemad kui Euroopa Liidus elavatel inimestel;

- J. arvestades, et roma päritolu naised on sisulisest osalemisest ühiskonnas ja demokraatias pidevalt tõrjutud ning neil puudub esindatus nii Euroopa kui ka riikide parlamentides ning piirkondlikul ja kohalikul tasandil; arvestades, et oluline on toetada soolise võrdõiguslikkuse ja vähemuste võrdõiguslikkuse edendamist roma elanikkonna hulgas; arvestades, et romade olukorra parandamise kavandamisel, rakendamisel, hindamisel ja jälgimisel tuleb rakendada soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise põhimõtet;
- K. arvestades, et mittediskrimineerimise ja võrdsuse põhimõte on Euroopa Liidu lepingus ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiväärtused; arvestades, et roma taustaga inimesed kogeavad alates varasest lapsepõlvest tööhõive, eluaseme ja hariduse alaste avalike teenuste kättesaadavuses erilisi takistusi; arvestades, et sellisel diskrimineerimisel on veelgi suurem mõju naistele, kuna nad peavad sageli tegema suure osa kodutöödest; arvestades, et isikute erivajadusi, kes langevad diskrimineerimise ohvriks seksuaalse sättumuse tõttu, ei võeta endiselt tõsiselt arvesse;
- L. arvestades, et COVID-19 kriisi majanduslik ja sotsiaalne mõju on roma kogukonda märkimisväärselt mõjutanud; arvestades, et paljud on kaotanud oma igapäevase sissetuleku allikad ja neil on piiratud juurdepääs sotsiaaltoetustele, mida karantiinimeetmed on sageli raskendanud; arvestades, et roma kodanike suhtes pandeemia ajal toime pandud vihakuritegude ja diskrimineerimise juhtumite arv on teatavates piirkondades suurenenud ning kujutab endast ebaproportsionaalset ohtu naistele ja tütarlastele;
1. märgib kahetsusega, et roma naiste mõjuvõimu suurendamisel ja kaasamisel ei ole alates romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ELi raamistiku vastuvõtmisest kuni 2020. aastani tehtud suuri edusamme;
 2. nõuab tungivalt, et komisjon tagaks kooskõlas strateegia valdkondadevahelise läbivuse põhimõttega roma taustaga naiste ja tütarlaste kaasamise soolise võrdõiguslikkuse strateegia rakendamisse ja poliitika kujundamise kõikidesse etappidesse kõigis ELi poliitikavaldkondades, sealhulgas ELi majanduse taastekava ja tugevdatud mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027; palub, et komisjon tagaks 2020. aasta järgses kaugelevaatavas romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega raamistikus soolise perspektiivi; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles lisama järgmistesse romasid käsitlevatesse riiklikesse integratsioonistrateegiatesse ja süvalaiendama roma taustaga naiste ja laste vajaduste analüüsil põhinevat soo- ja lastetundlikku lähenemisviisi ning sihipäraseid sekkumisi, keskendudes roma taustaga naiste õigustele, nende mõjuvõimu suurendamisele ja soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele;
 3. nõuab tungivalt, et liikmesriigid saavutaksid romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega kohalike meetmete rakendamisel tegelikke tulemusi neljas põhivaldkonnas: juurdepääs haridusele, tööhõivele, tervishoiule ja eluasemele; kutsub seetõttu liikmesriikide valitsusi, kohalikke omavalitsusi ja vajaduse korral ELi institutsioone üles kaasama roma naisi naisorganisatsioonide, romade valitsusväliste organisatsioonide ja asjaomaste sidusrühmade kaudu romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega ettevalmistamisse, rakendamisse, hindamisse ja järelevalvesse

ning looma sidemeid soolise võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste, naiste õiguste organisatsioonide ja sotsiaalse kaasamise strateegiatega vahel, et suurendada kogukondade usaldust ja tagada tundlikkus kohaliku konteksti suhtes; palub komisjonil tegeleda strateegia „Euroopa 2020“ ja riiklike reformikavade elluviimisel järjepidevalt soolise võrdõiguslikkuse küsimusega; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võitlema romavastasuse kui rassismi vormi vastu, mis võib viia struktuurse diskrimineerimiseni;

4. palub komisjonil esitada romade kaasamise protsessist ELis skemaatiline ülevaade, mis hõlmaks saavutusi, eesmärke, eesmärkide saavutamiseks kasutatavaid konkreetseid meetmeid, meetmete rakendamise hetkeseisu ja järgmisi samme;
5. rõhutab vajadust austada roma päritolu naiste ja tütarlaste seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi, mis hõlmab tööd selle nimel, et parandada nende juurdepääsu terviklikule seksuaalharidusele, arstlikule kontrollile, sünnieelsele ja -järgsele hooldusele ning pereplaneerimisele, sealhulgas ohutule ja seaduslikule abordile; mõistab teravalt hukka roma taustaga naiste etnilise segregatsiooni emade tervishoiuasutustes; palub liikmesriikidel viivitamata keelata igasugune etniline segregatsioon tervishoiuasutustes, sealhulgas seoses emade tervishoiuga; kutsub liikmesriike üles tagama kõigile sundsteriliseerimise ohvritele tõhusad ja õigeaegsed õiguskaitsevahendid, sealhulgas tulemuslike hüvituskeemide loomise kaudu;
6. kutsub liikmesriike üles lisama romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega programmidesse juurdepääsu segregatsioonita haridusprogrammidele, eelkõige alus-, täiskasvanu- ja elukestvalem õppele, ning sihipärased meetmed, mille eesmärk on tegeleda koolist puudumise ja väljalangemisega, et kaasata roma naised haridusse ja seega ka tööturule; palub liikmesriikidel lisada roma naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamine horisontaalse eesmärgina kõikidesse romasid käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiatega prioriteetsetesse valdkondadesse ning ergutada nende osalust ühiskonnas ja avalikus elus; nõuab tungivalt, et liikmesriigid pööraksid tähelepanu roma taustaga naiste ja tütarlaste vastu suunatud soolisele vägivallale, sealhulgas varajastele ja sundabieludele, seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste kättesaadavuse puudumisele, sundsteriliseerimisele, politsei jõhkrale käitumisele ja mitmesugustele muudele ärakasutamise vormidele;
7. palub seepärast nendel liikmesriikidel, kes veel ei ole Istanbuli konventsiooni ratifitseerinud, seda kiiresti teha;
8. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama roma taustaga tütarlapsi ja naisi otsesemalt tööturupoliitikasse, sealhulgas noortegarantiisse;
9. rõhutab vajadust kindlustada roma taustaga inimeste töökohad ja elu, et vältida nende veelgi suuremat vaesust ja haavatavust pärast praegust perioodi; nõuab seetõttu Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide nr 190 ja 189 rakendamist, et tugevdada töötajate, eriti naiste õigusi eesmärgiga lõpetada varimajandus;
10. kutsub liikmesriike üles rakendama nõukogu 9. detsembri 2013. aasta soovitus⁵¹ sätteid, millega edendatakse vähemusrahvusest isikute, näiteks roma taustaga inimeste ja eelkõige naiste tööhõivevõimalusi avalikus teenistuses;

⁵¹ ELT C 378, 24.12.2013, lk 1.

11. rõhutab, et roma taustaga inimeste seas võib soolist ebavõrdsust tööturul osalemises seletada naiste suurema osalemisega majapidamistöodes, mis on nende põhitegevus; kutsub liikmesriike üles võitlema roma päritolu naisi mõjutavate etniliste ja sooliste stereotüüpide vastu;
12. kutsub liikmesriike üles ergutama ettevõtjate suuremat kaasatust, eelkõige kohalikul tasandil, ja kaaluma sotsiaalsete ettevõtete arengu toetamist, et luua roma taustaga inimestele kestlikke töökohti, keskendudes seejuures naistele;
13. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koostama tegelikku rahastamiskava, et päästa naised, eelkõige kõige haavatavamad naised, macho- ja seksuaalsest vägivallast ning võimaldada neil saada erakorralist materiaalselt ja moraalselt abi seoses eluasemele juurdepääsu, psühholoogilise ja finantsjärelvalve ning rahalise sõltumatuse saavutamise toetamisega;
14. rõhutab vajadust eriabi järele kõige haavatavamatele naistele, nimelt inimkaubanduse ja prostitutsiooni ohvritele, et nad saaksid vajalikku hoolitsust ja turvalisust ning pääseksid seksuaalsest ärakasutamisest;
15. ootab tulevast inimkaubanduse kaotamise ELi strateegiat, kuna roma taustaga naised ja tüdrukud on eriti haavatavad; rõhutab vajadust keskenduda selgelt soolisele võrdõiguslikkusele ja ohvrite õigustele keskenduvale perspektiivile, sealhulgas nõudluse vähendamise meetmetele ja strateegiatele; palub nõukogul lõpetada horisontaalse diskrimineerimisvastase direktiivi üle peetavate läbirääkimiste blokeerimine, kuna see on ELis võrdõiguslikkuse saavutamise eeltingimus;
16. palub komisjonil ja liikmesriikidel töötada välja avalik poliitika, et luua keskkond, kus roma päritolu inimesed saavad kartmata teada anda diskrimineerivast kohtlemisest, sealhulgas diskrimineerivast etnilisest profileerimisest, ning teavad, et pädevad asutused suhtuvad nende kaebustesse tõsiselt ja käsitlevad neid;
17. palub komisjonil ja liikmesriikidel toetada romade juurdepääsu õiguskaitsele, keskendudes mitmekordse diskrimineerimise ohvritele (naised, LGBTI+-inimesed ja mittekodanikest romad), ja suurendada võrdõiguslikkusega tegelevate asutuste suutlikkust roma päritolu inimeste diskrimineerimisküsimustega tegelemisel;
18. kutsub liikmesriike üles võitlema ruumilise segregatsiooni, sunniviisilise väljatõstmise ja kodutuse vastu, millega roma päritolu mehed ja naised kokku puutuvad; märgib murega, et komisjoni 2019. aasta rakendamisaruaruande⁵² kohaselt on elamumajandus poliitika, mille puhul mitme riigi ühise käsituse kohta on näiteid paljutõotavatest lähenemisviisidest kõige vähem; kutsub seetõttu liikmesriike üles võtma läbipaistva poliitika abil meetmeid eluasemetingimuste märkimisväärseks parandamiseks ning seadma endale pikaajaline prioriteet segregatsioon kaotada, selle asemel et parandada kvaliteeti segregatsiooni tingimustes; rõhutab vajadust kaasata roma taustaga toetusesaajad kogukonna ja üksikisikute eluasemevõimaluste kujundamisse ja rakendamisse;
19. kutsub liikmesriike üles tagama, et kasinusmeetmed ei mõjutaks ebaproportsionaalselt roma ja rändrahvaste naisi ja eelarveotsuseid toetaksid inimõiguste põhimõtted; ergutab

⁵² Komisjoni talituste töödokument SWD(2019) 0320 final.

- liikmesriike looma programme, mis on suunatud ja kohandatud toetama roma päritolu naisi, et suurendada nende osalust hariduse (sealhulgas kultuurilise, ajaloolise ja ühiskondliku hariduse), kutsealase tegevuse, tervisekaitse ja parema eluaseme kaudu, ning tegelema mis tahes võimaliku diskrimineerimise valdkondadega; kutsub komisjoni üles kaaluma uut rahastamisvahendit või allprogrammi, mis on seotud olemasoleva ELi haridus- ja sotsiaalvaldkonna rahastamisprogrammiga ning mille eesmärk on toetada sihipäraselt ja kohandatult kvaliteetse hariduse andmist roma taustaga õpilastele, eelkõige tütarlastele;
20. rõhutab, kui oluline on julgustada roma taustaga noori omandama kõrgharidust, et parandada nende tööalaseid väljavaateid ja osalemist ühiskonnas;
 21. kutsub liikmesriike üles asetama oma riiklikes integratsioonistrateegiates suuremat rõhku sotsiaalse kaasamise territoriaalsetele aspektidele ning keskenduma komplekssete ja integreeritud arenguprogrammide abil kõige mahajäänud mikropiirkondadele;
 22. palub, et komisjon ja liikmesriigid viiksid läbi soolise mõju hindamise, kui romade kaasamist käsitlevate riiklike integratsioonistrateegiate raames kavandatakse konkreetseid meetmeid;
 23. palub liikmesriikidel tagada roma lastele võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja taskukohasele lastehoiule ja väikelaste haridus- ja arendamisteenustele ning vanemate partnerlusel põhinevale haridusele, võtta uuesti kasutusele lastehoiuga seotud Barcelona eesmärgid ning arendada kättesaadavaid, taskukohaseid ja kvaliteetseid kogu elutsükli jaoks mõeldud hooldusteenuseid;
 24. palub, et liikmesriigid võtaksid kõik vajalikud meetmed, et hoida ära töötajate vallandamist raseduse või emaduse ajal, ning kaaluksid laste kasvatamise perioodi tunnustamist pensioniõiguse arvestamisel;
 25. kutsub liikmesriike üles edendama roma taustaga õpilaste võrgustikke, soodustama nende vahelist solidaarsust, et suurendada edukate juhtumite nähtavust ja saada üle roma taustaga õpilaste eraldatusest;
 26. kutsub liikmesriike üles julgustama roma taustaga perekondi osalema koolides, hindama koole, kus roma taustaga lapsed ja noored õpivad, ning tegema kõik vajalikud muudatused, et tagada kõigi inimeste haridusalane integratsioon ja saavutused; juhib tähelepanu sellele, et roma taustaga tütarlastele peaksid olema suunatud konkreetsed meetmed, mis põhinevad akadeemiliste ringkondade kinnitatud edukatel juhtumitel;
 27. juhib tähelepanu sellele, et kogu Euroopas tuleks vahetada ja edendada liikmesriikide parimaid tavasid, sealhulgas Balkani piirkonnas, muu hulgas seoses eluaseme- ja liikuvustoetuse struktuuriga, juurdepääsuga tervishoiuteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning tervisekindlustusele, maksupoliitikaga ning väikelaste hooldevõimaluste edendamisega; märgib, et maksupoliitikat tuleks optimeerida, et anda roma päritolu naistele tööturul osalemiseks suuremaid stiimuleid;
 28. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama, et austatakse roma taustaga naiste ja laste põhiõigusi, kasutades mitmesuguseid vahendeid, sealhulgas teadlikkuse suurendamise kampaaniaid, et roma taustaga naised ja tütarlapsed oleksid teadlikud oma õigustest, mis tulenevad soolist võrdõiguslikkust ja diskrimineerimist käsitlevatest kehtivatest

siseriiklikest õigusaktidest, ning võitlema jätkuvalt patriarhaalsete ja seksistlike traditsioonidega;

29. kutsub liikmesriike üles rakendama Euroopa poolaasta raames praegusi ja tulevasi riigipõhiseid soovitusi, sealhulgas meetmeid roma taustaga naiste jaoks partnerluslepingutes; rõhutab ka vajadust koguda süstemaatiliselt usaldusväärseid eristatud andmeid ja mõjunäitajaid, et anda teavet poliitiliste muutuste kohta ning tagada, et edusamme mõõdetakse ja jälgitakse; tuletab meelde, kui tähtis on mõlemas aspektis suurendada suutlikkust;
30. rõhutab, et romasid käsitlevad riiklikud integratsioonistrateegiad peavad keskenduma roma taustaga naistele suurema mõjuvõimu andmisele, et nad saaksid ise oma elu kontrollida, olles oma kogukondades nähtavad muutuste elluviijad ja kasutades oma häält neid mõjutava poliitika ja programmide mõjutamiseks; rõhutab, et roma riiklikud integratsioonistrateegiad peavad tugevdama roma taustaga naiste sotsiaalmajanduslikku vastupanuvõimet (st nende võimet kohaneda kiiresti muutuva majanduskeskkonnaga), et nad suudaksid säästa ega jääks rahahätta.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	3.7.2020
Lõpphääletuse tulemus	+: 27 -: 7 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Christine Anderson, Simona Baldassarre, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Margarita de la Pisa Carrión, Rosa Estaràs Ferragut, Frances Fitzgerald, Cindy Franssen, Helène Fritzon, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Andželika Anna Możdżanowska, Maria Noichl, Pina Picierno, Sirpa Pietikäinen, Samira Rafaela, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Christine Schneider, Isabella Tovaglieri, Ernest Urtasun, Hilde Vautmans, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Chrysoula Zacharopoulou
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Abir Al-Sahlani, Elena Kountoura, Terry Reintke, Jadwiga Wiśniewska

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

27	+
GUE/NGL	Elena Kountoura, Eugenia Rodríguez Palop
PPE	Rosa Estaràs Ferragut, Frances Fitzgerald, Cindy Franssen, Livia Járóka, Arba Kokalari, Elżbieta Katarzyna Lukacijewska, Sirpa Pietikäinen, Christine Schneider, Elissavet Vozemberg-Vrionidi
Renew	Abir Al-Sahlani, Samira Rafaela, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans, Chrysoula Zacharopoulou
S&D	Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Helène Fritzon, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Pina Picierno, Evelyn Regner
Verts/ALE	Alice Kuhnke, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ernest Urtasun

7	-
ECR	Margarita de la Pisa Carrión, Andżelika Anna Możdżanowska, Jadwiga Wiśniewska
ID	Christine Anderson, Simona Baldassarre, Annika Bruna, Isabella Tovaglieri

0	0

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	3.9.2020
Lõpphääletuse tulemus	+: 52 -: 9 0: 5
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Magdalena Adamowicz, Malik Azmani, Katarina Barley, Fernando Barrena Arza, Pietro Bartolo, Nicolas Bay, Vladimir Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Patrick Breyer, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Caterina Chinnici, Clare Daly, Anna Júlia Donáth, Lena Düpont, Cornelia Ernst, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Balázs Hidvéghi, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Lívia Járóka, Marina Kaljurand, Assita Kanko, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Alice Kuhnke, Juan Fernando López Aguilar, Lukas Mandl, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Nicola Procaccini, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ralf Seekatz, Birgit Sippel, Sylwia Spurek, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Dragoş Tudorache, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Jadwiga Wiśniewska, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Malin Björk, Klára Dobrev, Nathalie Loiseau, Kostas Papadakis, Domènec Ruiz Devesa, Loránt Vincze

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

52	+
PPE	Magdalena ADAMOWICZ, Vladimír BILČÍK, Vasile BLAGA, Ioan-Rareş BOGDAN, Lena DÜPONT, Andrzej HALICKI, Balázs HIDVÉGHÍ, Livia JÁRÓKA, Lukas MANDL, Nuno MELO, Roberta METSOLA, Nadine MORANO, Paulo RANGEL, Ralf SEEKATZ, Tomas TOBÉ, Loránt VINCZE, Javier ZARZALEJOS
S&D	Katarina BARLEY, Pietro BARTOLO, Caterina CHINNICI, Klára DOBREV, Sylvie GUILLAUME, Evin INCIR, Marina KALJURAND, Juan Fernando LÓPEZ AGUILAR, Javier MORENO SÁNCHEZ, Domènec RUIZ DEVESA, Birgit SIPPEL, Sylwia SPUREK, Bettina VOLLATH, Elena YONCHEVA
RENEW	Malik AZMANI, Anna Júlia DONÁTH, Sophia in 't VELD, Fabienne KELLER, Moritz KÖRNER, Nathalie LOISEAU, Maite PAGAZAURTUNDÚA, Ramona STRUGARIU, Dragoş TUDORACHE
GREENS/EFA	Patrick BREYER, Saskia BRICMONT, Damien CARÊME, Alice KUHNKE, Terry REINTKE, Diana RIBA I GINER, Tineke STRIK
EUL/NGL	Pernando BARRENA ARZA, Malin BJÖRK, Clare DALY, Cornelia ERNST
NI	Laura FERRARA

9	-
ID	Nicolas BAY, Nicolaus FEST, Jean-Paul GARRAUD, Peter KOFOOD, Annalisa TARDINO, Tom VANDENDRIESSCHE
ECR	Jorge BUXADÉ VILLALBA, Nicola PROCACCINI
NI	Milan UHRÍK

5	0
ECR	Joachim Stanisław BRUDZIŃSKI, Patryk JAKI, Assita KANKO, Jadwiga WIŚNIEWSKA
NI	Kostas PAPADAKIS

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu